Journal of Geographical Studies of Mountainous Areas 10 (2022) 141-165

Online ISSN: 2717-2325

Journal of Geographical Studies of Mountainous Areas

journal homepage: http://www.gsma.lu.ac.ir

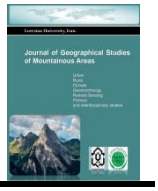

Research Paper

A Review of City Development Strategy Based on Institutional and Community Capacity Building in Karaj Metropolis

Sayyed Aliakbar Mirvakiliali[a], **Varaz Moradimasihi**[b*]

[a]PhD student, Department of Urban and Regional Planning, Faculty of Architecture and Urban Planning, Central Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran.

*[b]Assistant Professor, Department of Urban and Regional Planning, Faculty of Architecture and Urban Planning, Central Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran

ARTICLE INFO

Article history:
Received: 12 March 2022;
Accepted: 19 April 2022
Available online 1 September 2022

Keywords:
City Development,
Institutional and Community Capacity Building,
Multi-Criteria Decision-Making Methods,
Karaj.

ABSTRACT

City Development Strategy (CDS) based on institutional and community capacity building is among the most widely used and effective methods in targeted city development by creating appropriate interactive platforms between all associated agencies in urban management. Undoubtedly, the current governing rules and regulations provide integrated urban management and are the most critical executive tools in this field, which are different in different parts of the world. Social participation is considered the most basic executive guarantee of integrated urban management. This article examines CDS based on institutional and community capacity building in the Karaj Metropolis using a descriptive-analytical method. SWOT-DEMATEL and SWOT-AHP methods were used to analyze the data. According to the results of the DEMATEL method, management and environmental institutional variables were the most effective and affected variables according to the Di-Ri values, respectively. Also, the findings of Expert Choice indicated that the WT strategy (with a final score of 0.254) was the best CDS in the Karaj Metropolis. It was also found that SO and WO strategies had the highest and lowest sensitivity in the urban development of the Karaj Metropolis, respectively. Therefore, institutional and community capacity building significantly impacts different aspects of urban development.

1. Introduction

This article aims to review the City Development Strategy (CDS) based on institutional and community capacity building in the Karaj Metropolis. Unlike other studies, this study adopts a relatively novel approach to move away from the status quo towards better urban development management in the Karaj Metropolis by using synthetic methods and examining the degree to which internal and external factors affect or are affected by urban development on the one hand, and identifying the dominant strategy in the region and analyzing the sensitivity of existing strategies to use institutional and community capacities, on the other. It also sets the stage for sustainable integrated development in the future by strengthening the institutional-community approach to increase the integration of institutions and bodies through maximum citizen participation in the development of Karaj Metropolis in various dimensions, including economic, institutional, managerial, social, and environmental, physical, and other policies.

2. Methodology

This is a descriptive-analytical research study in terms of methodology and practical in terms of purpose. This research utilized the library method and reference sources according to the required data. The data were collected using a questionnaire designed as DEMATEL-based pairwise comparisons to identify causal and

*Corresponding Author.
Email Adresses: Mirvakiliali@yahoo.com (A.A, Mir vakiali), var.moradi_masihi@iauctb.ac.ir (V. moradimasihi)

To cite this article: Mirvakiliali, A.A and Moradi_masihi, V. (2022), A Review of City Development Strategy Based on Institutional and Community Capacity Building in Karaj Metropolis. Journal of Geographical Studies of Mountainous Areas, 3(10), 141-165

Doi:10.52547/gsma.3.2.141

[Downloaded from gsma.lu.ac.ir on 2024-04-28]

[DOR: 20.1001.1.27172325.1401.3.2.10.5]

[DOI: Doi:10.52547/gsma.3.2.141]

effectual variables. Moreover, an AHP-based questionnaire on a Likert scale was adopted to prioritize the four strategies. In this context, a series of internal and external factors, including strengths, weaknesses, opportunities, and threats, were examined in the Karaj Metropolis regarding various development pillars, including socio-economic, environmental, physical-functional, tourism-entertainment, transportation-traffic, and administrative-institutional. After identifying the internal and external factors, the data were analyzed to collect experts' opinions (n=20). Qualified people were selected from those with research and executive records in urban management using simple random sampling. The Karaj Metropolis (with an area of 132 hectares) is located in the east and southeast of Alborz Province, in the development pillar of the west of the country, and it is the corridor of industrial, agricultural, and service development in western Tehran. With an approximate population of 1,360,900 (according to the 2016 National Population and Housing Census), Karaj has ten municipal districts. To observe the trend of demographic changes over the past years, since Karaj and Fardis were integrated until 2014, their population was considered as a total for 2016 (1,864,321 according to the last census).

3. Results

Based on the output of DEMATEL and Di+Ri value, transportation and traffic were among the most critical variables; also, management and environmental institutional variables were among the most effective and affected variables, respectively. Sensitivity analysis can be regarded as a systematic method to determine the degree to which research factors and variables are important, affecting the final evaluation and determination of superior urban development strategies regarding institutional and community capacity building in the Karaj Metropolis. Examining the effect of weight changes in the Expert Choice environment demonstrated that the aggressive strategy (SO) and the defensive strategy (WO) had the highest and lowest sensitivity in the urban development of the Karaj Metropolis, respectively.

4. Discussion

Considering the current condition of urban development in Karaj metropolitan relying on institutional and social capacity development, defensive strategy is stressed, which shows that urban development in terms of institutional and social capacity development is not in favorable situation. Therefore, weaknesses and threats should be reduced to minimum in order for favorable institutional and social development.

5. Conclusion

The present study explored city development strategies based on institutional and community capacity building in the Karaj Metropolis. The DEMATEL method identified the tourism-entertainment factor as one of the most crucial development factors in the Karaj Metropolis. Furthermore, environmental, physical-functional, and tourism-entertainment factors were determined as effectual factors, and other socio-economic, transportation-traffic, and institutional-management factors were identified as causal factors. According to the results of AHP, the socio-economic factor (with a score of 0.227) ranked first with higher preference, followed by the management-institutional and physical factors, which ranked second and third. Among the investigated factors, the WT strategy (with a score of 0.254) was identified as one of the most important development strategies in the Karaj Metropolis. The findings of the present research are somewhat consistent with those of Agha Alikhani and Barakpour (2012), Faraji Rad et al. (2013), Kazemian et al. (2013), Rafiyan et al. (2014), and Fanni et al. (2020).

Acknowledgments

This research paper is a part of Phd dissertation

[Downloaded from gsma.lu.ac.ir on 2024-04-28]

[DOR: 20.1001.1.27172325.1401.3.2.10.5]
[DOI: Doi:10.52547/gsma.3.2.141]

سال سوم، شماره دوم (پیاپی ۱۰)، تابستان ۱۴۰۱، ۱۶۵-۱۴۱.

شاپای الکترونیکی: ۲۳۲۵-۲۷۱۷

فصلنامه مطالعات جغرافیایی مناطق کوهستانی

http://www.gsma.lu.ac.ir

دانشگاه لرستان

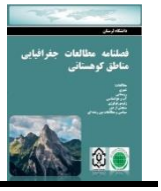

مقاله پژوهشی

بررسی راهبرد توسعه شهری با تکیه بر ظرفیت‌سازی نهادی و اجتماعی در کلان‌شهر کرج

سید علی‌اکبر میروکیلی[۱]؛ واراز مرادی مسیحی[۲*]

[۱]دانشجوی دکتری گروه برنامه‌ریزی شهری و منطقه‌ای، دانشکده معماری و شهرسازی، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

[۲*]استادیار گروه برنامه ریزی شهری و منطقه‌ای، دانشکده معماری و شهرسازی، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

چکیده

راهبرد توسعه شهری با تاکید بر ظرفیت نهادی و اجتماعی یکی از روش‌های پرکاربرد و مؤثر در توسعه‌ی هدفمند شهرها با ایجاد بسترهای مناسب تعاملی بین تمامی دستگاه‌های مرتبط در حوزه مدیریت شهری است. اما آنچه مسلّم است قوانین و ضوابط جاری حاکمیتی است که مدیریت واحد شهری را به‌دست می‌دهد و از مهم‌ترین ابزارهای اجرایی در این موضوع به شمار می رود و البته این موضوع در نقاط مختلف جهان نیز متفاوت می‌باشد. در کنار قوانین و ضوابط جاری که مهمترین ابزار اجرایی به شمار می‌رود، همچنین مشارکت اجتماعی نیز به عنوان اساسی‌ترین ضمانت اجرایی آن محسوب می‌گردد. هدف از این مقاله بررسی راهبرد توسعه شهری با تکیه بر ظرفیت‌سازی نهادی و اجتماعی در کلان‌شهر کرج می باشد. روش تحقیق در این پژوهش از نوع توصیفی تحلیلی است. برای تجزیه و تحلیل آن از دو روش SWOT-DEMATEL و SWOT-AHP بهره گرفته شد. نتایج تحقیق بر اساس روش دیمتل نشان می دهد متغیر نهادی مدیریتی جز اثرگذارترین متغیر و زیست محیطی نیز جز اثرپذیرترین بر اساس مقادیر (Di-Ri) متغیر شناخته شد. همچنین یافته ها در نرم افزار اکسپرت چویس نشان می دهد که راهبرد (WT) با کسب امتیاز نهایی (۰/۲۵۴) به عنوان راهبرد برتر در توسعه شهری کلانشهر کرج مطرح گردید. همچنین راهبرد (SO) بیشترین و راهبرد (WO) کمترین حساسیت در توسعه شهری کلانشهر کرج دارند بنابراین، ظرفیت سازی نهادی و اجتماعی تاثیر زیادی بر ابعاد متختلف توسعه شهری دارد.

اطلاعات مقاله

دریافت مقاله:
۱۴۰۰/۱۲/۲۱

پذیرش نهایی:
۱۴۰۱/۰۱/۳۰

تاریخ انتشار:
۱۴۰۱/۰۶/۱۰

واژگان کلیدی:
توسعه شهری،
ظرفیت‌سازی نهادی و جامعه،
روش‌های تصمیم‌گیری چند معیاره،
کرج.

۱. مقدمه

در حال حاضر توسعه پایدار شهری به‌عنوان مفهومی توسعه‌یافته و چارچوب کلی تحلیل وضعیت سکونتگاه‌ها را در اختیار دارد. مطالعات مختلف نشان می‌دهد که این رویکرد دارای توانمندی‌های زیادی در زمینه شناخت وضعیت و مسائل پیش‌روی شهرها می‌باشد (Barzegar et al, 2019). آنچه اکنون به‌عنوان مسئله اساسی در روند توسعه اقتصادی_اجتماعی کشور مطرح است، سرعت بسیار بالای رشد شهرنشینی و مهاجرت مردم روستایی شهرهای کوچک به شهرهای بزرگ و ایجاد ناهماهنگی بیشتر در توزیع جمعیت و فعالیت و تمرکز آن در شهرهای بزرگ و برهم‌خوردن تعادل نظام و شبکه شهری و پیدایش الگوی نخست شهری است که عمدتاً برپایه تمرکز فعالیت‌های اقتصادی، اجتماعی و جمعیتی در یک شبکه شهری بزرگ اتفاق می‌افتد (Daneshmand and Nazarian, 2010). به بیان دیگر بر اساس گزارش سالیانه سازمان ائتلاف شهرها، چالش‌های عمده شهرها در کشورهای در حال توسعه می‌تواند شامل مواردی همچون افزایش نرخ رشد بی‌سابقه جمعیت که ترکیب مهاجرت با افزایش طبیعی جمعیت منجر به وجود این عامل می‌شود، افزایش فقر شهری چرا که در ابتدای روند توسعه شمار فقیران شهری افزایش می‌یابد و نابرابری در فرصت‌ها و

* **نویسنده مسئول:**

پست الکترونیک نویسندگان: Mirvakiliali@yahoo.com (ع.ا، میروکیلی)؛ var.moradi_masihi@iauctb.ac.ir (و، مرادی مسیحی).

نحوه استنادهی به مقاله: میروکیلی، علی اکبر و مرادی مسیح، واراز (۱۴۰۱). بررسی راهبرد توسعه شهری با تکیه بر ظرفیت‌سازی نهادی و اجتماعی در کلان‌شهر کرج. فصلنامه مطالعات جغرافیایی مناطق کوهستانی. سال سوم، شماره ۲ (۱۰)، صص ۱۶۵-۱۴۱.

Doi:10.52547/gsma.3.2.141

[Downloaded from gsma.lu.ac.ir on 2024-04-28]

[DOR: 20.1001.1.27172325.1401.3.2.10.5]

[DOI: Doi:10.52547/gsma.3.2.141]

درآمدها نیز بیشتر می‌شود و همچنین تمرکززدایی از مسئولیت در سطح محلی که در بهترین حالت یک فرایند ناقص است و اغلب با اختصاص منابع و یا اختیارات تطابق ندارد (Cities Alliance, 2004).

یکی از تعارضات بنیادی در شهرهای کشورهای در حال توسعه، پیدایش ساختارهای چندگانهٔ اقتصادی - اجتماعی است که ساختار کالبدی فضایی شهرها را نیز، دستخوش تعارض و چندگانگی قرار داده است. وجود نهادهای اقتصاد سرمایه‌داری و ماقبل سرمایه‌داری و رواج اقتصاد غیر رسمی در کنار اقتصاد رسمی در این کشورها، از جمله عواملی است که سازمان دادن به توسعه شهری و برنامه‌ریزی فضایی را به امری بسیار دشوار و گاه غیره ممکن بدل ساخته است (Marsousi and Salehifard , 2008). با وجود این مشکلات و عدم توانایی سیاست های مبتنی بر رهیافتهای سنتی و از بالا به پایین توسعه شهری در تحلیل مسائل شهری و ارائه راهکارهای مناسب توسعه محلی (Pike et al. , 2006, 121) منجر به ایجاد رهیافت های نوینی مانند نهادگرایی و اجتماعی گردید. توسعه شهری و راهبردهای آن بر پایه دارایی های ارتباطی و وابستگی درونی شامل دانش محلی ذینفعان توسعه شهری، کیفیت نهادهای محلی، هنجارهای اجتماعی با ثبات و روابط اجتماعی و تعاملات محلی است (Yigitcanlar & Bulu, 2015, 92). بنابراین نمی-توان توسعه را بدون توجه به شرایط هر کشور و شناخت فرصتها و تهدیدها توجیه کرد. متاسفانه در اکثر کشورهای جهان سوم برنامه هایی توسعه وجود دارند که عملا نمی توانند به توسعه ختم شوند. شاید علت اصلی آن را در فرایند پذیر نبودن برنامه، عدم توجه به ظرفیت نهادی، عدم شناخت کافی و لازم از شرایط اقلیمی و توانمندی¬های بالقوه آن، به توجهی به ظرفیت توسعه اجتماعات محلی، نبود یکپارچگی برنامه ها و نداشتن روندی که پایداری توسعه را به همراه داشته باشد و همچنین سنجش پذیر نبودن برنامه می توان یافت. اگر چه علاوه بر موارد فوق، عوامل متعدد دیگری را هم نیز می توان در این حوزه مطالعاتی مد نظر قرار داد (Goodarzvand chgini, 2014: 216).

در همین راستا، پژوهش های توسط محققان صورت گرفته است. مطالعات Dehghani et al (2021) در پژوهشی تحت عنوان تحلیل ظرفیت نهادی توسعه شهری دانش بنیان اصفهان به این نتیجه رسیدند که وضعیت ظرفیت نهادی توسعه شهری دانش بنیان اصفهان با امتیاز ۳۴/۱۶ در مجموع، نامناسب است و در شرایط عدم اراده سیاسی کافی و بینش راهبردی عمیق برای تحقق توسعه شهری دان شبنیان اصفهان، کنشگران و ب هویژه مدیران، به دلیل اعتماد کم به یکدیگر، تمایل اندکی برای همکاری دارند. Fanni et al (2020)، در پژوهشی به ظرفیت‌سازی توسعه اجتماعی محلی برای مدیریت آسیب‌های اجتماعی و تقویت امنیت اجتماعی پرداخته اند و نتایج آنها نشان می دهد که مهمترین مؤلفههای مؤثر در مدیریت آسیبهای اجتماعی مح ت شهر تهران مؤلفه های آموزشی، زیرساختی، اقتصادی، فرهنگی-اجتماعی و مدیریتی-سیاستگذاری است که ضروری است نهادهای ذی ربط به منظور ارتقای امنیت اجتماعی اولویت های مربوطه را در برنامه های اجتماع محور توسعه شهری لحاظ نمایند. Agha Alikhani and barakpur (2011) در پژوهشی به مقایسه ظرفیت‌های اجتماعی و نهادی توسعه پایدار در شهرهای کرج و قزوین پرداخته اند و نتایج نشان می دهد که تفاوت معناداری بین متغیرهای سرمایه اجتماعی، سرمایه نهادی و ظرفیت سازی در دو شهر و سطح بالاتر آنها در شهر قزوین نسبت به شهر کرج است. بدین ترتیب به نظر میرسد که شهر قزوین جهت گیری مناسبتری در حرکت به سوی توسعه پایدار در مقایسه با شهر کرج دارد.

Farajirad et al (2013) در پژوهشی با استفاده از روش‌های کمی- پیمایشی و کیفی به بررسی ارتباط ظرفیت نهادی و توسعه پایدار منطقه‌ای بر حسب میزان رویه‌ای شدن آن در تصمیم‌گیری‌ها، اقدامات و فعالیت‌های نهادهای محلی پرداخته‌اند. آنها دریافتند که ارتباط معناداری بین ظرفیت نهادی و میزان رویه‌ای‌شدن توسعه پایدار وجود دارد. Rafiean et al (2014) در پژوهشی به ظرفیت‌سازی اجتماعات محلی به مثابه ی رویکردی در توانمندسازی نهادهای اجتماعی پرداخته و نتایج آنها نشان می دهد که ظرفیت سازی اجتماع محلی تأثیر قابل توجهی بر توانمندسازی افراد و گروه ها از طریق مشارکت و درگیر کردن ذی نفعان به وسیله ی پذیرش برنامه های مشخص در اجتماعات محلی، ارتقای مهارت و دانش، افزایش پیوندهای اجتماعی و ارتباطات با استفاده از مباحثه ها در اجتماعات محلی و بسیج منابع به منظور رفع نیازهای مربوط به اجتماعات محلی برجای می گذارد. Farajirad et al

[Downloaded from gsma.lu.ac.ir on 2024-04-28]
[DOR: 20.1001.1.27172325.1401.3.2.10.5]
[DOI: Doi:10.52547/gsma.3.2.141]

(2013) در پژوهشی به آسیب شناسی سیاست‌های توسعه منطقه‌ای در ایران از دیدگاه رویکرد نهادی نتایج پژوهش نشان داد که از نظر شاخص های اصلی رویکرد نهادی، سیاستهای توسعه منطقه ای در ایران نتوانسته است به رغم چندین دهه تجربه، به اموری همچون شناخت ظرفی تهای اجتماعی، اقتصادی و محیطی محلّی و منطقه ای، تقویت رهبری منطقه ای، طراحی سیاستهای مبتنی بر شرایط محلّی، مدیریت محلّی و منطقه‌ای و مشارکت عوامل منطقه‌ای بپردازد.

در استان البرز نیز با توجه به تمرکز امکانات عمده در شهر کرج به عنوان مرکز استان تمرکز جمعیت در این شهر وجود داشته و عمده مهاجرین شهر کرج را به عنوان مقصد خود انتخاب می‌نمایند. به طور کلی می‌توان گفت، در شرایط کنونی توجه به پایداری اجتماعی و اقتصادی در شهرها، با در نظر گرفتن چالش‌ها و تنگناهایی که شهرها در این زمینه با آن مواجه‌اند، ضرورت بیشتری می‌یابد. شکاف‌ها و فواصل درون‌نسلی از یک‌سو و نابرابری‌های ناحیه‌ای و سکونتگاهی ازسوی‌دیگر بیش‌ازپیش سکونتگاه‌های کوچک کشور و فرایند توسعه پایدار را در آنها متأثر ساخته و از این رهگذر ضرورت و اولویت توجه به پایداری اجتماعی و اقتصادی را در برنامه‌ریزی توسعه پایدار گوشزد می‌کند (Hosseini, 2014). ظرفیت‌سازی در مرکز توجه دستور کار پایداری در گزارش برانتلند نیز قرار گرفته است. تلاش‌های ظرفیت‌سازی در تمام سطوح اجتماعی، به عنوان سیاستی حیاتی و اجتناب ناپذیر برای آینده توسعه پایدار مورد دفاع و حمایت قرار گرفته است (Evans et al., 2005: 23). کمیسیون توسعه پایدار سازمان ملل متحد نیز، در سال ۱۹۹۶ در تعریف ظرفیت سازی بیان می¬کند که ظرفیت¬سازی مشابه واژه توسعه پایدار با دامنه گسترد های از مفاهیم در ابعاد انسانی، فنی، مالی، علمی، فرهنگی و نهادی در ارتباط است. در واقع فرایند و وسیل های است که در طی آن دولتها و نهادهای محلی و اجتماعات محلی، مهار تها و دانش خود در زمینه مدیریت منابع محیطی و طبیعی به نحوی پایدار در طی فعالی تهای روزانه خود ارتقا دهند (UN,1996: 2).امروزه ظرفیت نهادی به عنوان یکی از ابزارهای مهم سیاستگذاری و ایجاد تغییرات نهادی در فرایند توسعه و یکی از اصلی ترین مفاهیم و سیاستهای رویکرد نهادی در زمینه توسعه شهری مورد توجه سیاست گذاران و جامعه دانشگاهی قرارگرفته است و نویسندگان متعددی توسعه پایدار شهری را وابسته به وجود ظرفیت و توانایی نهادی محلی یدانند (Sedlaced & Gaube, 2010: 121). این رویکرد، در علوم سیاسی و دیگر علوم اجتماعی، مفهوم نهاد بسیار وسیع است. در تحلیل‌های نهادی جدید، جامعه را به‌عنوان یک بازی و نهادها و سازمان‌ها را به مثابه قوانینی که بازی را هدایت می‌کنند، تعریف می‌کنند. نهادها حاوی عناصر رسمی و غیر رسمی هستند، هنجارها و اعمال کاری روزمره و فرایندهای اداری هستند که به کار گرفته می‌شوند (Heslop, 2006: 3) بدین ترتیب، نهادها مجموعه‌ای از قوانین رسمی و غیررسمی، ساختار و سازوکارها و الگوهای رفتاری هستند که فعالیت‌های گروه‌های خاصی از مردم را در جامعه راهبری می‌کنند (Evans et al., 2005: 21). ظرفیت و ترتیبات نهادی کافی برای رسیدگی به چالش¬های اقتصاد جهانی یکپارچه رو به رشد، بعدی از توسعه است که توجه سیاست‌گذاران را به خود معطوف کرده است. برای اثرگذار بودن، ظرفیت‌سازی نهادی باید شامل تمامی جنبه‌ها در توسعه منابع انسانی، توسعه‌سازمانی و توسعه نهادی باشد. توسعه‌سازمانی، فرایندی است که با آن کارها به شکل جمعی در درون یک سازمان انجام می‌شود. توسعه نهادی شامل تغییرات قانونی و کنترلی است که باید به‌منظور توانا ساختن سازمان‌ها، نهادها و موسسات در تمام سطوح و در تمام بخش‌ها برای بالا بردن ظرفیت آن‌ها اعمال شود. چنین موضوعات نهادی عموما نیاز به قدرت سیاسی و قانونی حکومت ملی دارد تا تغییرات مؤثری را سبب شود. اهمیت نقش ظرفیت نهادی به گونه‌ای است که نویسندگان متعددی اکنون توسعه محلی و منطقه‌ای را وابسته به وجود ظرفیت‌های نهادی در درون یک منطقه می‌دانند و همانطور که مارتین بحث می‌کند ایده ظرفیت نهادی به‌طور گسترده‌ای از مفهومی تحلیلی به ابزاری تجویزی تبدیل شده‌است (Ramezani et al, 2014).

راهبرد توسعه شهری، برنامه‌ای است که بر ماهیت راهبردی، توأمان بر تهیه و اجرای سند تأکید داشته و تدوین آن بر پایه چشم‌انداز سازی مشارکتی صورت گرفته باشد (Golkar and Azadi, 2099: 79). از نظر تعریف عملیاتی، فرایندی است که در خلال آن چشم‌انداز بلندمدت توسعه و برنامه‌ریزی شهری یک شهر به‌گونه‌ای تهیه می‌شود

[Downloaded from gsma.lu.ac.ir on 2024-04-28]
[DOR: 20.1001.1.27172325.1401.3.2.10.5]
[DOI: Doi:10.52547/gsma.3.2.141]

که بر اساس آن برنامه اقدام عملی کوتاه‌مدت تدوین می‌گردد. رویکرد توسعه اجتماع‌محوری در دهه ۱۹۹۰ آغاز گردید. چالش‌ها و تبعات پیش روی جهانی‌شدن در پیوند با آرای رویکردهای اجتماعی به توسعه، باعث توجه به نقش بخش مردمی و ابعاد محلی توسعه گردید و در این میان پژوهشگران و نظریه‌پردازان توسعه، مفاهیمی چون جامعه مدنی محلی، حاکمیت محلی، حکمرانی خوب و توسعه اجتماعات محلی را مطرح کردند. از این رو، رویکرد محلی گرایی و اجتماع‌محوری در سال های اخیر همه حوزه‌های توسعه را در ندیده است. رویکرد اجتماعی و پایدار به توسعه، بیش از همه بر نقش بخش داوطلبانه و مردمی، توسعه محلی و سازمان‌های اجتماعی محور تأکید دارد. توسعه مبتنی بر اجتماع‌محوری فرایندی است که در آن گروه‌های اجتماعات محلی پیش‌قدم شده، سازمان‌دهی و اقدام می‌کنند تا علایق و اهداف مشترک از جمله دست‌یابی به رفاه اجتماعی، حل مسئله و خروج از وضعیت فقر دست یابند. راهبرد توسعه شهری به‌عنوان فرآیندی جهت‌گیری شده، توسعه‌یافته و حمایت‌شده از طریق مشارکت به‌منظور ارتقای رشد برابر در شهرها و مناطق پیرامونشان در جهت بهبود کیفیت زندگی تمامی شهروندان تعریف می‌شود. در جهانی که به‌سرعت در حال افزایش شهرنشینی است نقش شهرها به‌عنوان ابزار رشد اقتصادی اهمیت بیشتری یافته است. بنابراین لزوم بهره‌گیری از رویکردهای نوین در برنامه‌ریزی لازم و ضروری است، بهره‌گیری از نگاه راهبردی در خصوص سرمایه‌گذاری و رشد به‌منظور بهره‌برداری از فرصت‌ها برای شهرها امری حیاتی می‌باشد. راهبرد توسعه شهری می‌تواند سرمایه را جذب و به کاربرد سرمایه در مسیری منظم کمک کند. چشم‌انداز روشن برای آینده: راهبرد توسعه شهری طراحی‌شده تا به شرایط تحت کنترل سیستم شوک داده و اندیشه جدید درباره آینده شهر را تسریع نماید. راهبرد توسعه شهری مؤثر شهر را به‌روشنی و هدفمند ارزیابی کرده و آن را برای مشاهده روشن‌تر آینده قادر ساخته و راه‌های بهتر ترقی را شناسایی می‌کند. ایجاد مشارکت لازم: در صورتی که شهرها در مرحله بحرانی باشند، دولت‌های محلی به‌تنهایی نمی‌توانند شرایط شهر را تغییر دهند. راهبرد توسعه شهری کمک می‌کند تا مقامات محلی برای تغییر جهت توسعه شهر در همکاری با دولت‌های ملی، ذینفعان خصوصی و جامعه مدنی تلاش کنند. یک راهبرد توسعه شهری خوب می‌تواند به‌پیش بینی تکان‌های وارد شده آینده به شهر کمک کند و به‌سرعت در حال تغییر محیط‌های خطر است. همچنین می‌تواند درک از چگونگی پاسخگویی به ذی‌نفعان در شرایط مختلف را افزایش دهد (City Alliance, 2004).

افزایش سریع جمعیت شهری و غلبه آن بر جمعیت روستایی و آغاز قرن بیست و یکم که از آن به‌عنوان آغاز قرن تجربه شهری یاد می‌شود باعث تغییر در ابعاد مختلف اجتماعی، اقتصادی و تقسیم‌کار جهانی و دگرگونی‌های اقتصادی و افزایش رقابت شهری شد، این عوامل سبب گردیده تا شهرها برای ساماندهی وضع موجود و افزایش قدرت رقابتی خود از راهکارهای مختلفی استفاده کنند، استراتژی توسعه شهری یکی از راه‌حل‌های مورد استفاده این شهرها جهت ساماندهی و افزایش قدرت رقابتی آن‌ها است (Kazmipour, 2009). به طور کلی در سند استراژی توسعه شهری لازم است در بخش‌های متعددی همچون اقتصاد شهری، منابع انسانی، مسائل زیست‌محیطی، گردشگری و همچنین بررسی زیرساخت‌های شهری مانند شبکه معابر، مسکن و... مطالعات جامعی صورت گیرد و راهبردها و برنامه‌های اجرایی متناسب با آنها ارائه‌گردد (Arabi and Taliyar, 2013). هدف از این مقاله بررسی راهبرد توسعه شهری با تکیه بر ظرفیت‌سازی نهادی و اجتماعی در کلان‌شهر کرج می باشد. این پژوهش بر خلاف سایر پژوهش، با رویکرد نسبتا جدید سعی دارد با استفاده از روش های ترکیبی و بررسی میزان اثرگذاری و اثرپذیری عوامل داخلی و خارجی بر توسعه شهری از یک سو و شناسایی راهبرد غالب بر منطقه و بررسی تحلیل حساسیت‌ها راهبردهای موجود جهت استفاده از ظرفیت‌های نهادی و اجتماعی از سوی دیگر می‌تواند برای برون رفت از وضعیت موجود جهت مدیریت بهتر توسعه شهری در کلانشهر کرج موثر واقع گردد و همچنین تقویت رویکرد نهادی و اجتماعی جهت افزایش یکپارچگی نهادها و ارگان‌ها با استفاده از مشارکت حداکثری شهروندان در توسعه کلانشهر کرج در ابعاد مختلف اقتصادی، نهادی، مدیریتی، اجتماعی، زیست‌محیطی، کالبدی و سایر سیاست‌گذاری‌ها می‌تواند زمینه‌ساز توسعه پایدار و یکپارچه در آینده گردد.

[Downloaded from gsma.lu.ac.ir on 2024-04-28]
[DOR: 20.1001.1.27172325.1401.3.2.10.5]
[DOI: Doi:10.52547/gsma.3.2.141]

۲. روش تحقیق

این پژوهش از لحاظ روش توصیفی-تحلیلی و از لحاظ هدف کاربردی است. در این فرایند، متناسب با داده‌های مورد نیاز پژوهش، از روش کتابخانه‌ای و منابع مرجع استفاده شد. ابزار گردآوری اطلاعات پرسشنامه بود که به‌صورت مقایسه‌های زوجی برای شناسایی متغیرهای علّی و معلولی بر اساس ساختار دیمتل طراحی گردید. همچنین پرسشنامه ای بر اساس ساختار AHP در قالب طیف لیکرت برای اولویت بندی راهبردهای چهارگانه بهره گرفته شد. در همین راستا، مجموعه عوامل داخلی و خارجی شامل نقاط قوّت، نقاط ضعف و همچنین فرصت‌ها و تهدیدهای موجود در کلان‌شهر کرج در مورد محورهای مختلف توسعه‌ای شامل اجتماعی-اقتصادی، زیست‌محیطی، کالبدی و عملکردی، گردشگری و تفریحی، حمل و نقل و ترافیک و مدیریتی_نهادی مورد بررسی‌قرارگرفت. پس از شناسایی عوامل داخلی و خارجی برای اطلاع از نظر خبرگان نسبت به جمع‌آوری نظر کارشناسان (۲۰نفر) برای تجزیه و تحلیل اقدام شد. افراد واجد شرایط شرکت در این نظرسنجی، از میان افراد دارای سوابق پژوهشی و اجرایی در زمینه مدیریت شهری به صورت تصادفی ساده انتخاب شدند. شهر کرج با وسعت ۱۳۲ هکتار در شرق و جنوب شرقی استان البرز و در محور توسعه غرب کشور و کریدور توسعه صنعتی، کشاورزی و خدماتی غرب شهر تهران قرارگرفته‌است. این شهر با جمعیت تقریبی ۱۳۶۰۹۰۰ نفر (Iran Statistics Center, 2015)، دارای ۱۰ منطقه شهرداری می باشد. لازم به ذکر است برای مشاهده روند تغییرات جمعیتی در سنوات گذشته به علت یکپارچه بودن شهر های کرج و فردیس تا سال ۱۳۹۳، برای سال ۱۳۹۵ نیز جمعیت به صورت مجموع در نظر گرفته‌شده‌است. بنابراین جمعیت شهر کرج و فردیس در سال ۱۳۹۵مطابق با آخرین سرشماری صورت پذیرفته برابر ۱۸۶۴۳۲۱ نفر می‌باشد.

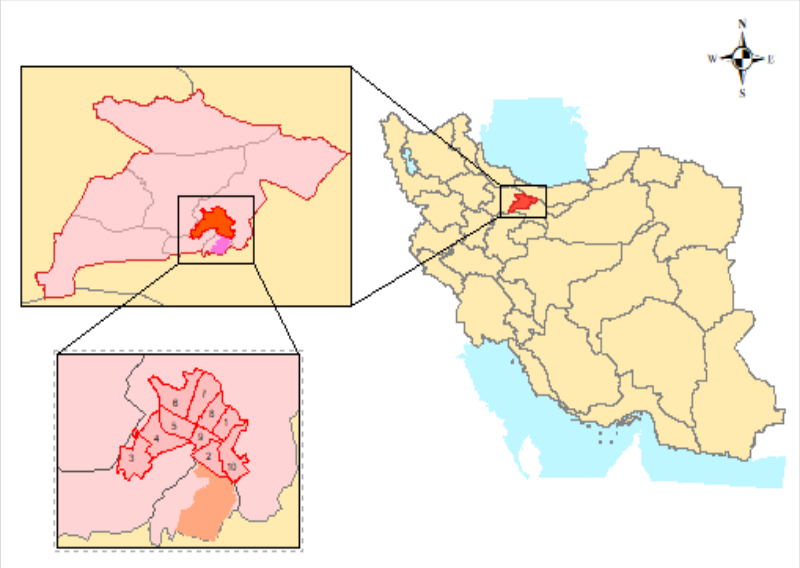

شکل ۱: موقعیت جغرافیایی شهرکرج و فردیس، منبع: نگارندگان، ۱۴۰۰

شهر کرج در طی سال‌های پس از دهه ۳۰ و با رشد و توسعه کشاورزی و صنعت در اطراف تهران دستخوش تحول و دگرگونی‌های جمعیتی، اجتماعی، اقتصادی، کالبدی و محیطی جدی شده‌است. وسعت و اندازه شهر کرج به‌شدت گسترش‌یافته و جمعیت آن با رشدی فزاینده افزوده گشته است. پس از وقوع انقلاب اسلامی با ادامه مهاجرت و افزایش جمعیت، شاهد آن هستیم که آهنگ رشد جمعیت بسیار سریع‌تر از پیش‌بینی رشد جمعیت شتاب گرفته است. این عدم توازن، رشد بی‌برنامه و پراکنده را در شهر کرج به دنبال دارد و مهاجرت گسترده از اقصی نقاط کشور موجب گردیده تجانس نسبی اجتماعی تضعیف و عدم تجانس‌های اقتصادی و اجتماعی، سیمای شهر را متنوع و دگرگون سازد. در رهگذر این دگرگونی و فرآیند

[Downloaded from gsma.lu.ac.ir on 2024-04-28]
[DOR: 20.1001.1.27172325.1401.3.2.10.5]
[DOI: Doi:10.52547/gsma.3.2.141]

کلان‌شهر شدن کرج، روستاهای مجاور (مانند حصارک، کلاک، مهرشهر وغیره) موجب تشکیل محلات متعدد نامنسجم در شهر کرج گردیدند و شهر طی مدت تقریباً ۳۰ سال، به چنان رشد جمعیتی رسیده‌است. وسعت این حوزه در قیاس با وسعت کرج پیش از انقلاب تقریباً چهار برابر گشته است و سیما و خصلت محلات آن بسیار متفاوت از هم بوده و در بسیاری مواقع به‌صورت جزیره‌هایی جدا از هم نقش ایفاء می‌نمایند. به‌طور کلی جمع‌بندی مطالعات صورت‌گرفته در طرح¬های فرادست شهر کرج نشان می‌دهد که: شهر کرج برخوردار از تنوع قومی- فرهنگی ایرانی است که این موجب فرصتی برای توسعه شهر کرج ازیک‌طرف و عدم انسجام اجتماعی- فرهنگی برخی محلات شهر گردیده است. از طرفی کرج، ایرانی کوچک است که نشان‌دهنده تنوع فرهنگی در شهر است. در حال حاضر، شهر کرج دچار توزیع نابرابر خدمات و زیرساخت‌های شهری است به‌گونه‌ای که تمرکز خدمات در مرکز و هسته قدیمی تمرکزیافته است که موجب شدت ترافیک و دسترسی ناعادلانه به فرصت‌ها و زیرساخت‌های شهری گردیده‌است. وجود قابلیت‌های اقتصادی همچون شهرک‌های صنعتی و کارخانه‌های مطرح، نزدیکی به پایتخت، قرارگیری در مسیر مواصلاتی ۱۳ استان کشور، وجود منطقه ویژه اقتصادی فرودگاه پیام، وجود جاذبه‌های گردشگری تفریحی، طبیعی، سلامت، فرهنگی، ورزشی و غیره بستر مناسبی ازنظر اقتصادی آزاد، خودکفا و پویا برای شهر کرج ایجاد کرده است. با توجه به محدودیت‌های ظرفیت در شبکه‌های دسترسی شهر، کمبود تسهیلات و عدم استقبال از حمل‌ونقل عمومی و محدودیت‌های عبوری عابران پیاده در سطح شهر، موجب گردیده است که حمل‌ونقل شهر کرج با مشکلات و معضلات عدیده‌ای مواجه گردد. شهر کرج از قابلیت‌های جذب گردشگر درزمینه طبیعی، تفریحی، علمی- دانشگاهی، ورزشی برخوردار است. همچنین قابلیت تبدیل شدن به قطب گردشگری سلامت تخصصی در حوزه‌های خاص درمان و بهداشت را نیز دارد. کرج به دلیل نزدیکی به تمرکز قطب جمعیتی کشور و مرکز آلایندگی‌های صنعتی، در سال‌های اخیر دچار آلودگی‌های زیست‌محیطی فراوانی گردیده است به‌گونه‌ای که حیات اکولوژیکی شهر در خطر است. وجود مراکز آموزشی علمی- تخصصی و تحقیقاتی و علمی-کشاورزی مطرح در سطح جهانی، ملی و منطقه¬ای مانند مرکز تحقیقات بیوتکنولوژی، اصلاح نباتات، مرکز تحقیقات دامپروری و علوم دامی، مرکز تحقیقات زمین‌شناسی، پژوهشگاه مواد و انرژی، مرکز تحقیقات هسته‌ای کشاورزی دانشکده کشاورزی دانشگاه تهران، مجتمع تحقیقاتی شهری جهاد دانشگاهی، مراکز تربیت کار متخصص از جمله ویژگی‌های حوزه تربیت نیروی متخصص و فعّال و ایجاد اشتغال و ده¬ها مراکز تحقیقاتی و علمی و تجاری در این زمینه، فرصت فراگیری جهت تبدیل¬شدن شهر کرج به‌عنوان قطب علمی- دانشگاهی در سطح منطقه و ملی وجود دارد (Naqsh Pirawesh Consulting Engineers, 2015). همچنین با بررسی جمعیت شهر کرج و (فردیس) در سالهای ۱۳۴۵ تا ۱۳۹۵ و محاسبه نرخ رشد جمعیت در این دوره ۵۰ ساله، این نتیجه حاصل شد که جمعیت، رشد منفی‌ای داشته و رو به کاهش می‌باشد (جدول ۱).

جدول ۱. روند تغییرات جمعیت شهر کرج در فاصله سال‌های ۱۳۴۵-۱۳۹۵

سال	۱۳۴۵	۱۳۵۵	۱۳۶۵	۱۳۷۵	۱۳۸۵	۱۳۹۰	۱۳۹۵
جمعیت	۴۴۲۴۳	۱۳۷۹۲۶	۲۷۵۱۰۰	۹۴۰۹۶۸	۱۳۸۶۰۳۰	۱۶۱۴۶۲۶	۱۸۶۴۳۲۱[1]
نرخ رشد سالانه	۱۱/۷۸	۱۲/۰۴	۷/۱۵	۱۳/۰۹	۳/۹۵	۳/۱	۲/۹۲

منبع: نگارندگان، ۱۴۰۰

[1] این مقدار با جمعیت شهر فردیس که سال ۱۳۹۳ از شهر کرج جدا شده جمع گشته است و در واقع منظور از شهر کرج، شهر کرج و فردیس می‌باشد.

[Downloaded from gsma.lu.ac.ir on 2024-04-28]
[DOR: 20.1001.1.27172325.1401.3.2.10.5]
[DOI: Doi:10.52547/gsma.3.2.141]

[DOI: Doi:10.52547/gsma.3.2.141] [DOR: 20.1001.1.27172325.1401.3.2.10.5] [Downloaded from gsma.lu.ac.ir on 2024-04-28]

همانطور که ذکر گردید نرخ رشد سالانه جمعیت شهر کرج منفی است اما لازم به ذکر است شهر کرج همواره بالاترین نرخ‌های رشد جمعیت کشور را تجربه کرده است و با رشد شتابان جمعیت مواجه شده است. نزدیکی به شهر تهران و واقع‌شدن بر سر راه مهم‌ترین شاه‌راه‌های ارتباطی کشور و همچنین نزدیکی به کانون‌های مختلف صنعتی و خدماتی و برخورداری از شرایط اقلیمی مناسب از مهم‌ترین دلایل جذب جمعیت در سطح کشور و متعاقب آن گسترش مداوم محدوده آن در این سال‌ها است. شهر کرج تا قبل از سال ۱۳۸۹ که به‌عنوان مرکز استان البرز شناخته شود به‌عنوان اولین شهر در جذب سرریز جمعیت شهر تهران و نیز جمعیت مهاجر سایر نقاط کشور تحت تأثیر فرصت‌های شغلی موجود منطقه به ایفای نقش می‌پرداخت. جدا شدن شهر کرج از تهران و شکل‌گیری استان البرز موجب تثبیت شرایط جمعیتی و یا کاهش روند مهاجرپذیری در این شهر شد.

۳. یافته‌های پژوهش

به‌منظور تجزیه و تحلیل داده‌های پژوهش از روش SWOT-DEMATEL استفاده شد. در این مرحله، نتایج حاصل از به‌کارگیری این الگو، برای تعیین ارتباط میان متغیرها از یکدیگر ارائه شده است. قابل ذکر است که به‌علت حجم زیاد محاسبات و جدول‌ها، فقط جدول نهایی قطعی میزان تأثیرگذاری و اثرپذیری متغیرها ارائه گردید. در جدول (۲)، جمع عناصر هر سطر (Di) نشان‌دهنده میزان تأثیرگذاری آن عامل بر عامل‌های دیگر است. جمع عناصر ستون (Ri) برای هر عامل نشان‌دهنده میزان اثرپذیری آن عامل از عامل‌های دیگر است. بردار افقی (R+D)، میزان تأثیر و تأثر عامل مورد نظر است؛ به‌عبارتی هر چه مقدار بردار افقی بیشتر باشد، آن عامل تعامل بیشتری با عامل‌های دیگر دارد. بردار عمودی (D-R)، قدرت تأثیرگذاری هر عامل را منعکس می‌کنند؛ اگر این عامل مثبت باشد، متغیر علّی و اگر منفی باشد، معلول محسوب می‌شود (Obhani et al, 2019). نتایج کلیه عوامل براساس روش مذکور در جدول ۲ نشان داده شده است. بر اساس نتایج عوامل نشان داده شده بر اساس خروجی دیمتل و جدول ۳ نشان می دهدکه حمل و نقل و ترافیک جز مهمترین بر اساس مقدار Di+Ri و از سوی دیگر بر اساس مقادیر (Di-Ri) نهادی مدیریتی جز اثرگذارترین متغیر و زیست محیطی نیز جز اثرپذیرترین متغیر شناخته شد.

جدول ۲. الگوی روابط علّی و معلولی عامل ها

ابعاد	Di	Ri	Di+Ri	Di-Ri	میزان اهمیت متغیرها	اثرگذاری و اثرپذیری متغیرها
اجتماعی و اقتصادی	۱.۲۸۸۸	۱.۱۹۹۹	۲.۴۸۸۶	۰.۰۸۸۹	۴	۳
زیست محیطی	۰.۹۵۹۹	۱.۴۸۴۶	۲.۴۴۴۵	-۰.۵۲۴۸	۵	۶
کالبدی و عملکردی	۱.۲۰۳۹	۱.۴۰۲۰	۲.۶۰۶۰	-۰.۱۹۸۱	۳	۵
گردشگری و تفریحی	۱.۴۳۳۶	۱.۴۵۵۵	۲.۸۸۹۱	-۰.۰۲۱۹	۱	۴
حمل و نقل و ترافیک	۱.۰۸۵۹	۰.۹۳۵۱	۲.۰۲۱۰	۰.۱۵۰۷	۶	۲
نهادی- مدیریتی	۱.۵۸۳۰	۱.۰۷۷۸	۲.۶۶۰۸	۰.۵۰۵۱	۲	۱

منبع: نگارندگان، ۱۴۰۰

عوامل اجتماعی و اقتصادی: نتایج کلیه متغیرهای اجتماعی و اقتصادی بر اساس روابط علّی و معلولی در جدول ۳ نشان داده شده است. نتایج بر اساس جدول (۳) نشان می‌دهد که در بین مولفه‌های اجتماعی و اقتصادی جهت بهبود توسعه شهری با تاکید بر ظرفیت سازی نهادی و اجتماعی در کلانشهر کرج مهمترین قوت پیش‌روی

[Downloaded from gsma.lu.ac.ir on 2024-04-28]
[DOR: 20.1001.1.27172325.1401.3.2.10.5]
[DOI: Doi:10.52547/gsma.3.2.141]

محدوده مورد مطالعه بر اساس مقادیر (Di+Ri) بالاتر رفتن درک نقش اجتماعی زنان در جامعه می باشد که با امتیاز ۴,۳۴ در جایگاه اول واقع شده است و کمترین آنها مربوط به متغییر وجود شرکت‌های فعال دانش‌بنیان با امتیاز ۲,۸۴ است. از سوی دیگر بر اساس مقدار (Di-Ri) متغیرهای که منفی هستند معلول و متغیرهای که مثبت هستند علّی.

جدول ۳. الگوی روابط علّی و معلولی متغیرهایی اجتماعی و اقتصادی

عوامل	متغیرها	Di	Ri	Di+Ri	میزان اهمیت متغیرها	Di-Ri	اثرگذاری و اثرپذیری متغیرها
قوت	وجود صنایع و شهرک‌های صنعتی	۲.۰۵۵۶	۱.۸۴۴۷	۳.۹۰۰۳	۴	۰.۲۱۰۹	۳
	وجود حمایت شهرادری‌ها از تشکل‌های غیردولتی	۱.۹۴۵۵	۲.۲۴۴۵	۴.۱۹۰۰	۲	−۰.۲۹۹۱	۸
	وجود نیروی جوان متخصص	۱.۷۰۳۷	۱.۵۲۸۵	۳.۲۳۲۲	۷	۰.۱۷۵۲	۴
	بالاتر رفتن درک نقش اجتماعی زنان در جامعه	۲.۰۳۹۶	۲.۳۰۲۸	۴.۳۴۲۴	۱	−۰.۲۶۳۲	۶
	آگاهی زنان خانه‌دار در زمینه‌های خوداشتغالی و ...	۱.۸۱۲۵	۱.۹۳۶۷	۳.۷۴۹۲	۶	−۰.۱۲۴۳	۵
	وجود شرکت‌های فعال دانش‌بنیان	۱.۲۸۰۶	۱.۵۶۴۰	۲.۸۴۴۶	۸	−۰.۲۸۳۴	۷
	وجود مؤسسات پژوهشی و تحقیقاتی و آموزشی عالی	۲.۰۶۷۴	۱.۸۲۴۴	۳.۸۹۱۸	۵	۰.۲۴۳۱	۲
	وجود سرمایه‌گذار و بسترهای مشارکتی مساعد	۲.۲۲۸۴	۱.۸۸۷۷	۴.۱۱۶۲	۳	۰.۳۴۰۷	۱
ضعف	کاهش توان اقتصادی خانوار ناشی از رکود تورمی	۳.۲۶۰۴	۳.۰۱۸۰	۶.۲۷۸۴	۴	۰.۲۴۲۴	۵
	پائین بودن میزان تعلق خاطر ساکنین به محل سکونت	۲.۹۰۱۰	۳.۰۲۷۳	۵.۹۲۸۳	۷	−۰.۱۲۶۳	۷
	پائین بودن توان اقتصادی شهر در بخش تولید کشاورزی و صنعتی	۳.۱۷۰۰	۲.۹۹۷۹	۶.۱۶۷۹	۵	۰.۱۷۲۱	۶
	عدم تعریف نقش اقتصادی شهر در سطح منطقه‌ای	۲.۳۹۹۱	۳.۶۶۲۰	۶.۰۶۱۲	۶	−۱.۲۶۲۹	۱۰
	عدم تناسب بازار مسکن با وضعیت اشتغال	۳.۵۲۹۰	۲.۸۶۱۹	۶.۳۹۰۹	۳	۰.۶۶۷۱	۱
	عدم توانایی اقتصادی مردم در محدوده‌های بافت فرسوده به منظور مشارکت در بازآفرینی شهری در محدوده‌های بافت فرسوده	۲.۸۶۷۸	۲.۴۹۶۵	۵.۳۶۴۳	۱۰	۰.۳۷۱۳	۳
	فقدان هویت شهری مشخص	۳.۰۳۸۷	۲.۶۰۱۲	۵.۶۳۹۹	۸	۰.۴۳۷۵	۲
	وجود آسیب‌های اجتماعی متعدد	۳.۱۸۳۳	۳.۳۸۸۹	۶.۵۷۲۲	۲	−۰.۲۰۵۶	۸
	ضعف ارتباطات و درک متقابل بین شهروندان	۲.۹۵۰۹	۲.۶۷۳۱	۵.۶۲۴۰	۹	۰.۲۷۷۷	۴
	نبود برنامه راهبردی مناسب در سطح مدیریت شهری (کوتاه مدت، میان‌مدت و بلند مدت	۳.۰۰۵۹	۳.۵۷۹۲	۶.۵۸۵۱	۱	−۰.۵۷۳۳	۹
فرصت	وجودفرهنگ و سرمایه اجتماعی قدیمی در میان مردم	۱.۵۸۳۸	۱.۵۸۲۵	۳.۱۶۶۳	۲	۰.۰۰۱۳	۳
	افزایش شاخص توسعه انسانی متناسب با تحولات جمعیتی	۱.۲۴۷۷	۱.۳۵۹۴	۲.۶۰۷۱	۴	−۰.۱۱۱۷	۶
	وجود قومیت‌ها و فرهنگ‌های مختلف کشور	۱.۳۳۶۸	۱.۳۸۱۴	۲.۷۱۸۲	۳	−۰.۰۴۴۶	۴
	وجود منطقه ویژه اقتصادی و فرودگاه پیام	۱.۰۰۵۱	۱.۱۱۲۰	۲.۱۱۷۲	۷	−۰.۱۰۶۹	۵
	امکان فعالیت‌های مشارکتی انتفاعی	۱.۴۹۲۷	۱.۷۱۲۲	۳.۲۰۵۰	۱	−۰.۲۱۹۵	۷
	وجود سرمایه‌گذار برای بازآفرینی شهری در مناطق فرسوده در قالب پروژه محور	۱.۳۵۹۰	۱.۱۱۹۷	۲.۴۷۸۸	۵	۰.۲۳۹۳	۲
	امکان جذب سرمایه‌گذاری در بخش‌های گردشگری، کشاورزی، مسکن، صنایع دستی و ...	۱.۲۴۶۹	۱.۰۰۴۸	۲.۲۵۱۷	۶	۰.۲۴۲۱	۱
تهدید	عدم تناسب وضعیت اشتغال با تحولاتی جمعیتی	۱.۷۱۵۰	۱.۸۸۳۵	۳.۵۹۸۴	۳	−۰.۱۶۸۵	۵
	عدم تناسب وضعیت اشتغال با مهاجر پذیری و رشد جمعیت	۱.۴۱۲۸	۱.۶۴۲۱	۳.۰۵۴۹	۷	−۰.۲۲۹۳	۶
	وجود تعارضات بین برخی قومیت‌ها و فرهنگ‌های	۱.۴۴۵۰	۱.۶۷۷۹	۳.۱۲۲۹	۶	−۰.۲۳۳۰	۷

[Downloaded from gsma.lu.ac.ir on 2024-04-28]
[DOR: 20.1001.1.27172325.1401.3.2.10.5]
[DOI: Doi:10.52547/gsma.3.2.141]

مختلف					
فقدان چارچوب مناسب به منظور سازماندهی مطالبات شهروندی	۱.۷۵۴۶	۱.۵۲۶۵	۳.۲۸۱۱	۵	۰.۲۲۸۰	۳
عدم برنامه‌ریزی مناسب برای نقش فرهنگی و آموزشی مرتبط با فضاهای شهری	۲.۰۳۵۵	۱.۶۷۰۵	۳.۷۰۶۰	۱	۰.۳۶۵۰	۲
عدم رعایت شایسته‌سالاری در استفاده از نیروهای متخصص و جوان	۱.۰۳۳۶	۱.۶۵۱۰	۲.۶۸۴۶	۸	-۰.۶۱۷۴	۸
ناپایداری ساختار جمعیتی و فرهنگی به واسطه جابه‌جایی وسیع مهاجرین	۱.۹۳۲۱	۱.۷۴۰۳	۳.۶۷۲۵	۲	۰.۱۹۱۸	۴
عدم توزیع متناسب درآمد ناشی از مالیات حسب قانون	۱.۹۹۷۷	۱.۵۳۴۳	۳.۵۳۲۰	۴	۰.۴۶۳۴	۱

منبع: نگارندگان، ۱۴۰۰

بر این اساس متغیرهای مانند وجود سرمایه‌گذار و بسترهای مشارکتی مساعد جز متغیرهای علّی و در نتیجه اثرگذارترین متغیر شناخته شد و وجود حمایت شهرادری‌ها از تشکل‌های غیردولتی جز اثرپذیرترین متغیر شناسایی شد. در بین عوامل داخلی مهمترین ضعف پیش روی کلانشهر کرج جهت توسعه شهری از منظر ظرفیت سازی نهادی و اجتماعی می‌توان نبود برنامه راهبردی مناسب در سطح مدیریت شهری (کوتاه‌مدت، میان‌مدت و بلندمدت اشاره کرد و که با کسب بیشترین امتیاز در جایگاه نخست واقع شده و متغیرهای عدم توانایی اقتصادی مردم در محدوده‌های بافت فرسوده به منظور مشارکت در بازآفرینی شهری در محدوده‌های بافت فرسوده؛ ضعف ارتباطات و درک متقابل بین شهروندان و فقدان هویت شهری مشخص نیز در جایگاه آخر واقع شده اند و اهمیت کمتری نسبت به سایر متغیرها دارند. همچنین بر اساس مقادیر (Di-Ri) متغیرهایی مانند عدم تناسب بازار مسکن با وضعیت اشتغال جز اثرگذارترین متغییر و عدم تعریف نقش اقتصادی شهر در سطح منطقه‌ای جز اثرپذیرترین متغیر شناخته شدند. از سوی دیگر بر اساس عوامل خارجی مهمترین فرصت های پیش روی کلانشهر کرج جهت توسعه شهری با تاکید برظرفیت سازی نهادی و اجتماعی می توان متغیرهایی مانند امکان فعالیت‌های مشارکتی انتفاعی و وجود فرهنگ و سرمایه اجتماعی قدیمی در میان مردم اشاره کرد که نسبت به سایر متغیرها از اهمیت زیادی برخوردار هستند. همچنین بر اساس مقادیر (Di-Ri) متغیر امکان جذب سرمایه‌گذاری در بخش‌های گردشگری، کشاورزی، مسکن، صنایع دستی و... جز متغیرهای علّی و امکان فعالیت‌های مشارکتی انتفاعی جز متغیرهای معلول و در نتیجه اثرپذیر محسوب می شوند. از بین متغیرهای تهدید مهمترین آنها عدم برنامه‌ریزی مناسب برای نقش فرهنگی و آموزشی مرتبط با فضاهای شهری می باشد و با کسب بیشترین امتیاز جایگاه نخست را به خود اختصاص داده است. از لحاظ علّی و معلولی متغیر عدم توزیع متناسب درآمد ناشی از مالیات حسب قانون جز عامل علّی و اثرگذار و عدم رعایت شایسته‌سالاری در استفاده از نیروهای متخصص و جوان نیز جز عوامل معلول و اثرپذیر شناخته شدند.

عوامل زیست‌محیطی: نتایج کلیه متغیرهای زیست محیطی بر اساس روابط علّی و معلولی در جدول ۴ نشان داده شده است. در قسمت زیست محیطی مهمترین عوامل داخلی و خارجی در قالب قوتها، ضعف ها ، فرصت ها و تهدیدات پیش روی کلانشهر کرج شناسایی شدند و در همین راستا با استفاده از روش دیمتل اقدام به کمی سازی آنها گردید. به طوری که در بین عوامل داخلی نقاط قوت ها حاکی از آن است که متغیر وجود قابلیت‌های کشاورزی و باغداری، وجود باغات و فضاهای سبز متعدد مهمترین قوت پیش روی محدوده مورد مطالعه می باشد و مقدار امتیار آن

[Downloaded from gsma.lu.ac.ir on 2024-04-28]
[DOR: 20.1001.1.27172325.1401.3.2.10.5]
[DOI: Doi:10.52547/gsma.3.2.141]

برابر ۴,۱۰ می باشد که بیشترین امتیاز را به خود اختصاص داده است. همچنین بر اساس مقدار (Di-Ri) متغیر امکان تولید محصولات کشاورزی، دامی و... در محدوده‌های بایر اطراف نشان دهنده بیشترین اثرگذاری آن بر سایر متغیرها و بستر بسیار مستعد حاشیه رودخانه نیز منعکس کننده بیشترین اثرپذیری را از سایر متغیرها دارند.

جدول ۴. الگوی روابط علّی و معلولی متغیرهای زیست محیطی

عوامل	متغیرها	Di	Ri	Di+Ri	میزان اهمیت متغیرها	Di-Ri	اثرگذاری و اثرپذیری متغیرها
قوت	وجود قابلیت‌های کشاورزی و باغداری، وجود باغات و فضاهای سبز متعدد	۲.۰۴۴۹	۲.۰۶۱۶	۴.۱۰۶۵	۱	−۰.۰۱۶۷	۳
	وجود اقلیم و آب و هوای مساعد	۱.۹۷۰۴	۱.۵۳۸۷	۳.۵۰۹۲	۶	۰.۴۳۱۷	۲
	وجود مناظر طبیعی بکر و ویژه	۱.۶۶۸۴	۱.۹۳۸۴	۳.۶۰۶۸	۵	−۰.۲۷۰۰	۶
	وجود گیاهان دارویی خودرو در منطقه	۱.۷۰۰۴	۱.۷۷۰۰	۳.۴۷۰۴	۷	−۰.۰۶۹۶	۴
	وجود آبادی‌های کوهستانی و دشتی در اطراف	۱.۷۶۵۱	۲.۰۱۴۱	۳.۷۷۹۲	۳	−۰.۲۴۹۰	۵
	امکان تولید محصولات کشاورزی، دامی و ... در محدوده‌های بایر اطراف	۲.۳۴۹۴	۱.۶۳۷۶	۳.۹۸۶۹	۲	۰.۷۱۱۸	۱
	بستر بسیار مستعد حاشیه رودخانه	۱.۵۴۸۶	۲.۰۸۶۸	۳.۶۳۵۳	۴	−۰.۵۳۸۲	۷
ضعف	آلودگی‌های زیست محیطی	۲.۹۲۹۴	۲.۴۳۶۳	۵.۳۶۵۷	۴	۰.۴۹۳۱	۲
	عدم حفظ حریم رودخانه در ساخت و سازهای اطراف آن عدم استفاده از ظرفیت‌های آب و هوایی کرج به منظور مقابله با خشکسالی	۲.۷۶۹۹	۲.۴۸۶۴	۵.۲۵۶۳	۵	۰.۲۸۳۴	۳
	بالا بودن لرزه خیزی شهر به‌خصوص در بخش جنوبی	۲.۸۰۹۳	۲.۹۲۳۱	۵.۷۳۲۴	۲	−۰.۱۱۳۸	۵
	آلودگی‌های زیست‌محیطی ناشی از عدم جمع‌آوری صحیح و دفن انواع زباله	۲.۴۳۵۶	۳.۱۱۱۱	۵.۵۴۶۷	۳	−۰.۶۷۵۵	۸
	پایین بودن سرانه فضای سبز شهری و عدم توزیع متناسب این کاربری در سطح شهر	۲.۵۸۵۹	۱.۹۶۷۴	۴.۵۵۳۳	۸	۰.۶۱۸۵	۱
	آلودگی آب‌های سطحی و زیرزمینی	۲.۳۰۱۷	۲.۵۵۳۹	۴.۸۵۵۵	۷	−۰.۲۵۲۲	۶
	وجود کاربری‌های ناسازگار در محدوده شهر مانند زندان‌ها، کارخانه‌ها و ...	۲.۳۰۴۴	۲.۷۸۸۶	۵.۰۹۲۹	۶	−۰.۴۸۴۲	۷
	آبیاری اراضی کشاورزی و باغات با استفاده از آب آلوده در برخی از نقاط شهر	۳.۰۹۲۵	۲.۹۶۱۹	۶.۰۵۴۵	۱	۰.۱۳۰۶	۴
فرصت	بازار مناسب گیاهان دارویی	۳.۲۴۲۸	۳.۳۲۵۷	۶.۵۶۸۵	۲	−۰.۰۸۲۹	۵
	وجود برنامه پنجم توسعه کشور به عنوان سند چشم انداز بیست ساله کشور جهت نیل به اهداف توسعه پایدار	۳.۲۹۰۴	۳.۳۶۴۱	۶.۶۵۴۵	۱	−۰.۰۷۳۷	۴
	بازار مناسب محصولات کشاورزی، دامی و ...	۲.۷۳۸۴	۳.۱۳۱۶	۵.۸۷۰۰	۵	−۰.۳۹۳۲	۷
	وجود محققان کارآمد و متخصص در بحث محیط زیست	۳.۰۵۳۴	۳.۲۹۲۳	۶.۳۴۵۸	۳	−۰.۲۳۸۹	۶
	حاکم بودن تفکرات مدیریت پسماندها و زباله‌ها و بازیافت آنها	۳.۳۰۵۴	۲.۹۲۲۲	۶.۲۲۷۶	۴	۰.۳۸۳۲	۱
	وجود تکنولوژی و بسترهای مناسب به منظور استفاده از منابع عظیم انرژی‌های تجدید پذیر جهت جایگزینی سوخت‌های فسیلی	۲.۵۱۶۰	۲.۲۹۱۶	۴.۸۰۷۶	۶	۰.۲۲۴۴	۲
	وجود بسترهای مناسب برای استفاده از سیستم‌های نوین اطلاعاتی و الکترونیکی	۲.۴۹۰۲	۲.۳۰۹۱	۴.۷۹۹۳	۷	۰.۱۸۱۲	۳
تهدید	نابودی باغات و زمین‌های کشاورزی و ایجاد شرایط ناپایدار محیطی به علت وجود گروه‌های ذینفع و ذینفوذ و مدیریت ناصحیح	۲.۲۴۸۹	۲.۲۵۱۹	۴.۵۰۰۸	۸	−۰.۰۰۳۰	۶
	بالا بودن میزان آسیب‌های زیست محیطی و خطرات ناشی از آن در گسترش بی رویه شهر	۲.۲۶۰۸	۲.۲۵۸۸	۴.۵۱۹۶	۷	۰.۰۰۲۰	۵
	بالا بودن میزان آلودگی هوا بر خلاف شرایط مساعد آب و هوایی کوهپایه‌ای	۲.۳۷۲۵	۲.۲۳۴۸	۴.۶۰۷۳	۶	۰.۱۳۷۷	۳
	وضعیت بحرانی آلودگی آب‌های زیرزمینی در برخی مناطق شهری	۲.۵۵۵۳	۲.۶۶۹۱	۵.۲۲۴۴	۳	−۰.۱۱۳۸	۷
	خطر بروز حوادث طبیعی از جمله زلزله و سیل	۲.۵۲۴۸	۲.۸۲۲۸	۵.۳۴۷۶	۱	−۰.۲۹۸۰	۹

[Downloaded from gsma.lu.ac.ir on 2024-04-28]
[DOR: 20.1001.1.27172325.1401.3.2.10.5]
[DOI: Doi:10.52547/gsma.3.2.141]

تحقق نیافتن برنامه‌های کنترل آلودگی هوا	۲.۳۸۰۹	۲.۲۵۱۵	۴.۶۳۲۴	۵	۰.۱۲۹۴	۴
خطر کم‌آبی و خشکسالی‌های دوره‌ای	۲.۲۵۶۹	۲.۱۰۹۳	۴.۳۶۶۲	۹	۰.۱۴۷۷	۲
عدم هدفمندی اجرای اقدامات زیست‌محیطی حسب برنامه اقتصادی	۲.۵۰۶۲	۲.۷۹۹۷	۵.۳۰۵۹	۲	-۰.۲۹۳۵	۸
فرونشست زمین به علت حفر چاه‌های عمیق بدون مجوز در مناطق جنوب غربی در امتداد دشت قزوین	۲.۶۶۸۹	۲.۳۷۷۵	۵.۰۴۶۳	۴	۰.۲۹۱۴	۱

منبع: نگارندگان، ۱۴۰۰

یکی دیگر از بحث های عوامل داخلی، ضعف های پیش روی توسعه شهری کلانشهر کرج می باشد که در آن ۸ مورد شناسایی شد و بر این اساس متغیر آبیاری اراضی کشاورزی و باغات با استفاده از آب آلوده در برخی از نقاط شهر جز مهمترین ضعف پیش روی کلانشهر کرج و همچنین بر اساس مقادیر اثرگذاری و اثرپذیری، پایین بودن سرانه فضای سبز شهری و عدم توزیع متناسب این کاربری در سطح شهر جز اثرگذارترین و آلودگی‌های زیست‌محیطی ناشی از عدم جمع‌آوری صحیح و دفن انواع زباله جز اثرپذیرترین متغیرها شناخته شدند. بر اساس روش سوات (SWOT) عوامل خارجی ان شامل فرصت ها و تهدیدها می باشد. که مهمترین فرصت پیش روی توسعه شهری در کلانشهر کرج وجود برنامه پنجم توسعه کشور به عنوان سند چشم انداز بیست ساله کشور جهت نیل به اهداف توسعه پایدار می باشد که جایگاه نخست فرصت ها را به خود اختصاص داده است و نشان‌دهنده میزان اهمیت آن نسبت به سایر متغیرها می باشد. براساس مقدار مثبت و منفی (Di-Ri) متغیر حاکم بودن تفکرات مدیریت پسماندها و زباله‌ها و بازیافت آنها با داشتن بیشترین امتیاز مثبت جز اثرگذارترین متغیر شناسایی شد و اثرگذاری بیشتری نسبت به سایر متغیرها دارد. در حالی که متغیر بازار مناسب محصولات کشاورزی، دامی و ... نیز با داشتین بیشترین امتیاز منفی (۰,۳۹-) در جایگاه آخر و جز متغیرها اثرپذیر شناخته شدند. در بحث تهدیدات ۹ متغیر شناسایی شد و مهمترین آن خطر بروز حوادث طبیعی از جمله زلزله در رتبه اول و سیل و متغیر خطر کم‌آبی و خشکسالی‌های دوره‌ای در رتبه آخر واقع شده است. همچنین بر اساس مقادیر (Di-Ri) متغیر فرونشست زمین به علت حفر چاه‌های عمیق بدون مجوز در مناطق جنوب غربی در امتداد دشت قزوین جز اثرگذارترین و متغیر خطر بروز حوادث طبیعی از جمله زلزله و سیل نیز جز اثرپذیرترین هستند.

عوامل کالبدی و عملکردی: نتایج کلیه متغیرهای کالبدی و عملکردی براساس روابط علّی و معلولی در جدول ۵ نشان داده شده است.

جدول ۵. الگوی روابط علّی و معلولی متغیرها بر اساس متغیرها

عوامل	متغیرها	Di	Ri	Di+Ri	میزان اهمیت متغیرها	Di-Ri	اثرگذاری و اثرپذیری متغیرها
قوت	امکان استفاده از پهنه باغ مسکونی در جهت ارتقاء کیفیت سیما و منظر شهر	۱.۲۹۰۱	۱.۲۴۲۸	۲.۵۳۲۹	۲	۰.۰۴۷۳	۳
	امکان تبدیل برخی محورها و فضاهای شهری به پیاده راه (در جهت کمک به اقتصاد و سلامت شهروندان)	۱.۱۹۷۸	۱.۳۷۳۸	۲.۵۷۱۶	۱	-۰.۱۷۶۰	۴
	اقبال عمومی در حوزه ساخت و ساز که موجب نوسازی و تحقیق طرح مصوب تفصیلی است	۱.۳۹۴۹	۱.۱۲۱۰	۲.۵۱۵۹	۳	۰.۲۷۴۰	۲
	حفظ فضاهای باغ مسکونی در سطح شهر	۰.۶۶۳۷	۱.۱۲۱۶	۱.۷۸۵۳	۵	-۰.۴۵۷۹	۵
	وجود گستره های مستند مشارکت	۱.۴۰۸۶	۱.۰۹۶۰	۲.۵۰۴۶	۴	۰.۳۱۲۶	۱
ضعف	وجود ساختمان‌های فرسوده و غیر ایمن در برابر بحران‌های طبیعی مانند زلزله (اعم از مسکونی و اماکن عمومی و اداری)	۲.۶۲۰۲	۳.۱۶۲۲	۵.۷۸۲۴	۲	-۰.۵۴۲۰	۹
	نبود یک رابطه سلسله‌مراتبی بین هسته‌های روستایی و ساختار اصلی شهر	۲.۷۶۵۷	۲.۶۰۵۴	۵.۳۷۱۱	۵	۰.۱۶۰۳	۴

[Downloaded from gsma.lu.ac.ir on 2024-04-28]
[DOR: 20.1001.1.27172325.1401.3.2.10.5]
[DOI: Doi:10.52547/gsma.3.2.141]

	نبود یک نظام عملکردی خدمات بر اساس ساختار شهری به دلیل عدم تحقق طرح‌های مصوب	۲.۶۱۹۹	۲.۳۵۱۵	۴.۹۷۱۴	۱۰	۰.۲۶۸۵	۲
	ریز دانه بودن بافت قطعات در بافت قدیمی شهر	۲.۸۹۶۲	۲.۶۶۱۷	۵.۵۵۸۰	۴	۰.۲۳۴۵	۳
	ناهماهنگی در مناطق و محلات برای احیاء محدوده‌های بافت فرسوده و وجود ضوابط و مقررات دست و پا گیر	۲.۵۰۸۰	۲.۴۶۵۹	۴.۹۷۴۰	۹	۰.۰۴۲۱	۶
	عدم وجود زیرساخت‌های مناسب اعم از آب، برق و فاضلاب	۲.۶۰۱۰	۲.۵۳۰۶	۵.۱۳۱۵	۷	۰.۰۷۰۴	۵
	نابسامانی خط آسمان و سیمای بدنه شهری و آلودگی بصری به دلیل ساخت و سازهای ناهماهنگ	۲.۶۳۴۳	۲.۵۹۶۹	۵.۲۳۱۲	۶	۰.۰۳۷۴	۷
	امکان استفاده از ظرفیت‌های اراضی بایر جهت گسترش خدمات در سطح شهر	۳.۰۱۱۱	۳.۰۰۷۷	۶.۰۱۸۸	۱	۰.۰۰۳۵	۸
	امکان ایجاد مسیرهای پیاده	۲.۵۰۱۵	۳.۲۲۲۹	۵.۷۲۴۴	۳	-۰.۷۲۱۴	۱۰
	وجود امکانات رفاهی و اجتماعی بیشتر به مناطق مرفه شهری	۲.۷۸۵۰	۲.۳۳۸۳	۵.۱۲۳۳	۸	۰.۴۴۶۸	۱
	همجواری با پایتخت	۲.۵۶۸۹	۲.۸۸۵۶	۵.۴۵۴۵	۶	-۰.۳۱۶۷	۶
	امکان اجرای طرح‌های مشارکتی بین سرمایه‌گذاران و شهرداری‌ها	۳.۷۲۱۴	۳.۱۱۰۳	۶.۸۳۱۷	۲	۰.۶۱۱۰	۲
	اصلاح و تکمیل سلسله مراتب شبکه حساب طرح های مصوب	۳.۲۵۱۸	۳.۲۲۱۸	۶.۴۷۳۶	۳	۰.۰۳۰۰	۴
	امکان مشارکت با ساکنان محدوده‌های بافت فرسوده در طرح‌های نوسازی و بهسازی به واسطه سرمایه‌گذاری در طرح‌های پروژه محور	۳.۰۱۶۱	۲.۳۳۵۸	۵.۳۵۱۹	۷	۰.۶۸۰۳	۱
	امکان پیشگیری از استقرار فعالیت‌های کارگاهی و انبارداری در بافت مسکونی	۱.۹۵۲۳	۲.۷۷۳۰	۴.۷۲۵۳	۸	-۰.۸۲۰۷	۸
فرصت	امکان ایجاد کمربندی شمالی و میان‌گذر جنوبی حسب طرح‌ها توسط وزارت راه و شهرسازی کشور به عنوان محور فراشهری	۳.۱۹۶۴	۲.۸۸۲۴	۶.۰۷۸۷	۴	۰.۳۱۴۰	۳
	امکان احیای باغ‌ها و تبدیل آنها به فضاهای سبز و مناطق گردشگری توریستی (به منظور منتفع شدن مالک که حاصل آن حفظ فضای سبز شهری است)	۳.۳۲۸۰	۳.۶۸۸۶	۷.۰۱۶۶	۱	-۰.۳۶۰۶	۷
	اجرای کنارگذر شمالی و میانگذر جنوبی عبور گسل های مهم در امتداد شهر به غرب استان	۲.۷۶۸۰	۲.۹۰۵۳	۵.۶۷۳۳	۵	-۰.۱۳۷۳	۵
	خطر زلزله	۲.۶۴۱۹	۲.۶۲۹۷	۵.۲۷۱۶	۵	۰.۰۱۲۲	۷
	وجود صنایع ناسازگار و مخاطره انگیز مانند کارخانه‌ها و شهرک‌های صنعتی در مجاورت محدوده‌های شهری	۲.۷۴۵۸	۲.۵۸۸۳	۵.۳۳۴۱	۴	۰.۱۵۷۵	۳
	گسیختگی بافت شهر به دلیل وجود آزاد راه تهران - قزوین و ریل راه‌آهن تهران – تبریز و خط یک مترو	۲.۷۷۳۹	۲.۵۹۹۵	۵.۳۷۳۴	۳	۰.۱۷۴۳	۲
	بالا بودن سطح ایستابی و خطر پدیده روانگرایی در مهرشهر کرج	۲.۷۵۲۱	۲.۶۷۱۳	۵.۴۲۳۵	۱	۰.۰۸۰۸	۴
تهدید	ناکافی بودن سطوح مسکونی با توجه به روند رشد جمعیت و مهاجرت	۲.۴۹۹۴	۲.۴۶۵۱	۴.۹۶۴۵	۷	۰.۰۳۴۴	۶
	ضوابط دست و پاگیر در توسعه کالبدی و عوارض بسیار زیاد مرتبط با صدور پروانه	۲.۳۱۴۵	۲.۷۹۶۸	۵.۱۱۱۳	۶	-۰.۴۸۲۳	۸
	ناکافی بودن فضاهای آزاد شهری جهت توسعه فضای سبز درون شهری	۲.۶۰۸۹	۱.۹۰۷۳	۴.۵۱۶۲	۹	۰.۷۰۱۷	۱
	عدم تحقق کامل سرانه های فرهنگی و مذهبی و ...	۲.۳۳۴۶	۳.۰۶۵۸	۵.۴۰۰۴	۲	-۰.۷۳۱۲	۹
	عدم تناسب عوارض صدور پروانه با قیمت زمین که منجر به انصراف مالک از ساخت و ساز می‌شود	۲.۳۴۳۴	۲.۲۹۰۸	۴.۶۳۴۱	۸	۰.۰۵۲۶	۵

منبع: نگارندگان، ۱۴۰۰

در بحث کالبدی و عملکردی مهمترین عوامل داخلی و خارجی بر اساس روش سوات جهت ظرفیت سازی نهادی-اجتماعی مورد ارزیابی قرار گرفت و برای ترکیب آن با سایر روش ها از فن دیمتل بهره گرفته شد. بر این اساس مهمترین قوت داخلی پیش روی کلانشهر کرج جهت توسعه شهری با تکیه بر ظرفیت سازی نهادی و اجتماعی می توان به متغیر امکان تبدیل برخی محورها و فضاهای شهری به پیاده راه (در جهت کمک به اقتصاد و سلامت شهروندان) اشاره کرد و امتیاز آن بر اساس روش تکنیک دیمتل **۲,۵۷** می باشد که بیشترین امتیاز را به خود اختصاص داده است. همچنین متغیر وجود گستره های مستند مشارکت با کسب امتیاز مثبت (**۰,۳۱۲**) به عنوان اثرگذارترین و متغیر حفظ

[Downloaded from gsma.lu.ac.ir on 2024-04-28]
[DOR: 20.1001.1.27172325.1401.3.2.10.5]
[DOI: Doi:10.52547/gsma.3.2.141]

فضاهای باغ مسکونی در سطح شهر جز اثرپذیرترین شناسایی شد. در بحث ضعف ها، مهمترین متغیر پیش روی توسعه شهری در کلانشهر کرج، امکان استفاده از ظرفیت‌های اراضی بایر جهت گسترش خدمات در سطح شهر اشاره کرد که با کسب بیشترین امتیاز حاصل از دیمتل جایگاه اول را به خود اختصاص داده است و نشان از اهمیت آن نسبت به سایر متغیرها می باشد. همچنین بر اساس مقادیر (Di-Ri) وجود امکانات رفاهی و اجتماعی بیشتر به مناطق مرفه شهری به عنوان عامل علّی و امکان ایجاد مسیرهای پیاده جز متغیر معلول ارزیابی شد و تحت تاثیر متغیرهای اثرگذار می باشد. از سوی دیگر در بحث عوامل داخلی فرصت ها و تهدیدهای پیش روی توسعه شهری در کلانشهر کرج با تکیه بر ظرفیت سازی نهادی و اجتماعی ارزیابی گردید که در این بین فرصت ها ۸ مورد و تهدیدها ۹ مورد شناسایی شد. بر این اساس مهمترین فرصت پیش روی امکان احیای باغ‌ها و تبدیل آنها به فضاهای سبز و مناطق گردشگری توریستی (به منظور منتفع شدن مالک که حاصل آن حفظ فضای سبز شهری می باشد و جایگاه نخست را به خود اختصاص داده است. از لحاظ عوامل علّی و معلولی متغیر امکان مشارکت با سا کنان محدوده‌های بافت فرسوده در طرح‌های نوسازی و بهسازی به واسطه سرمایه‌گذاری در طرح‌های پروژه محور جز اثرگذارترین و امکان پیشگیری از استقرار فعالیت‌های کارگاهی و انبارداری در بافت مسکونی نیز به عنوان اثرپذیرین متغیر شناسایی شدند. در بین تهدیدها، بالا بودن سطح ایستابی و خطر پدیده روانگرایی در مهرشهر کرج به عنوان مهمترین متغیر؛ ناکافی بودن فضاهای آزاد شهری جهت توسعه فضای سبز درون شهری نیز به عنوان اثرگذارترین متغیر و در نهایت متغیر عدم تحقق کامل سرانه های فرهنگی و مذهبی و غیره نیز به عنوان اثرپذیرترین متغیر شناخته شد.

عوامل گردشگری و تفریحی: نتایج کلیه متغیرهای گردشگری و تفریحی بر اساس روابط علّی و معلولی در جدول ۶ نشان داده شده است. نتایج ترکیبی swot-dematel نشان می‌دهد که در بین مهمترین قوت های پیش روی کلانشهر کرج جهت توسعه گردشگری و افزایش پایداری آن توجه به متغیر بالا بردن ظرفیت گردشگری به دلیل وجودجاذبه‌های طبیعی می باشد که با کسب بیشترین امتیاز ۳٫۸۹ در جایگاه نخست واقع شده و نشان دهنده میزان اهمیت آن نسبت به سایر متغیرها می‌باشد و کمترین آن متعلق به متغیر رویداد روز استان البرز و جشن لاله‌ها به عنوان یک رویداد ملی و فراملی در حوزه گردشگری می باشد. بر اساس مقادیر (Di-Ri) متغیرهایی مانند وجود بناهای تاریخی ثبت شده؛ بالا بودن ظرفیت گردشگری به دلیل وجود جاذبه‌های طبیعی؛ موقعیت جغرافیایی و دسترسی مناسب مسافران به علت قرارگیری استان در مسیر ۱۴ استان دیگر ؛ وجود محور کرج چالوس به عنوان منطقه توریستی ملی و وجود بیش از ۱۵ منطقه گردشگری نمونه مصوب در استان به عنوان عوامل علّی و تاثیرگذار شناخته شدند که در بین آنها متغیر موقعیت جغرافیایی و دسترسی مناسب مسافران به علت قرارگیری استان در مسیر ۱۴ استان دیگر جز تاثیرگذارترین متغیر شناسایی شدند. در حالیکه فقط دو متغیر وجود مراکز فرهنگی متعدد مانند فرهنگسرا و کتابخانه در سطح شهر و مستعد بودن منطقه جهت سرمایه گذاری و برنامه‌ریزی عوامل معلول هستند و تحت تاثیر متغیرهای علّی واقع شده-اند. از لحاظ ضعف، متغیر عدم بهره‌گیری از ظرفیت‌های در جهت افزایش ظرفیت‌های گردشگری با امتیاز (۰٫۴۱۲) جز مهمترین ضعف پیش روی توسعه شهری در کلانشهر کرج می باشد و متغیر ایجاد خسارت به آثار تاریخی، فرهنگی و طبیعی توسط عامل انسانی به جهت عدم نظارت کافی و

[Downloaded from gsma.lu.ac.ir on 2024-04-28]
[DOR: 20.1001.1.27172325.1401.3.2.10.5]
[DOI: Doi:10.52547/gsma.3.2.141]

عدم رسیدگی مسئولین در این زمینه با کسب کمترین امتیاز حاصل از روش دیمتل در جایگاه آخر واقع شده و اهمیت کمتری نسبت به سایر متغیرها دارد. از سوی دیگر مقادیر (Di-Ri) نشان می دهد متغیر وضعیت نامناسب گذران اوقات فراغت به دلیل پائین بودن سرانه گردشگری در شهر جز اثرگذارترین و متغیر عدم رسیدگی به بناهای تاریخی و مناسب‌سازی آنها به منظور بهره‌مندی هر چه بیشتر گردشگران جز اثرپذیرترین متغیر در بین متغیرهای معلول شناخته شدند. از لحاظ فرصت متغیر امکان استفاده از باغات جهت گسترش ظرفیت‌های ورزشی، تفریحی، گردشگری و... جز مهمترین عامل پیش روی توسعه گردشگری در کلانشهر کرج می باشد که با بیشترین امتیاز جایگاه نخست را به خود اختصاص داده است. مقادیر اثرگذاری و اثرپذیری نشان می دهد که متغیر وجود مناطق گردشگری طبیعی در اطراف جز اثرگذارترین و متغیر امکان استفاده از باغات جهت گسترش ظرفیت‌های ورزشی، تفریحی، گردشگری و... جز اثرپذیرترین عامل ها شناخته شدند. در نهایت اینکه مهمترین تهدید پیش روی کلانشهر کرج از لحاظ گردشگری و تفریحی نبود برنامه مؤثر مدیریت مناسب به منظور توسعه گردشگری و جذب گردشگر می باشد که رتبه اول را به خود اختصاص داده است و نشان از اهمیت آن نسبت به سایر متغیرهای مورد مطالعه است. همچنین متغیرهای تخریب باغات باغات و اراضی کشاورزی و تبدیل آن به مناطق مسکونی و بعضاً تغییر کاربری آن‌ها و متغیر عدم نگهداری مناسب از بناهای تاریخی و عدم هزینه‌کرد مناسب در جهت رفع خرابی‌ها و ترمیم بناها و احیاء آن‌ها به ترتیب جز اثرگذارترین و اثرپذیرترین متغیرها شناسایی شدند.

جدول ۶. الگوی روابط علّی و معلولی متغیرها بر اساس متغیرها

عوامل	متغیرها	Di	Ri	Di+Ri	Di-Ri	میزان اهمیت متغیرها	اثرگذاری و اثرپذیری متغیرها
قوت	وجود بناهای تاریخی ثبت شده	۱.۸۱۶۱	۱.۶۷۱۲	۳.۴۸۷۳	۰.۱۴۴۸	۶	۳
	بالا بودن ظرفیت گردشگری به دلیل وجودجاذبه‌های طبیعی	۲.۰۰۸۳	۱.۸۹۱۴	۳.۸۹۹۷	۰.۱۱۶۹	۱	۴
	وجود محور کرج چالوس به عنوان منطقه توریستی ملی	۱.۸۸۵۴	۱.۷۸۱۶	۳.۶۶۷۱	۰.۱۰۳۸	۴	۵
	وجود مراکز فرهنگی متعدد مانند فرهنگسرا و کتابخانه در سطح شهر	۱.۷۴۳۶	۱.۹۰۵۸	۳.۶۴۹۴	−۰.۱۶۲۲	۵	۶
	وجود بیش از ۱۵ منطقه گردشگری نمونه مصوب در استان	۱.۹۲۸۶	۱.۷۷۲۰	۳.۷۰۰۶	۰.۱۵۶۶	۳	۲
	مستعد بودن منطقه جهت سرمایه گذاری و برنامه‌ریزی	۱.۵۶۵۴	۱.۹۱۷۴	۳.۴۸۲۷	−۰.۳۵۲۰	۷	۸
	موقعیت جغرافیایی و دسترسی مناسب مسافران به علت قرارگیری استان در مسیر ۱۴ استان دیگر	۱.۹۹۵۳	۱.۷۷۷۸	۳.۷۷۳۱	۰.۲۱۷۵	۲	۱
	رویداد روز استان البرز و جشن لاله‌ها به عنوان یک رویداد ملی و فراملی در حوزه گردشگری	۱.۴۴۰۰	۱.۶۶۵۴	۳.۱۰۵۴	−۰.۲۲۵۳	۸	۷
ضعف	عدم تحقق ظرفیت‌های گردشگری با وجود گستره‌های مناسب	۱.۶۸۵۵	۱.۶۳۵۳	۳.۳۲۰۷	۰.۰۵۰۲	۴	۲
	عدم بهره‌گیری از ظرفیت‌های در جهت افزایش ظرفیت‌های گردشگری	۲.۰۵۴۱	۲.۰۶۷۱	۴.۱۲۱۲	−۰.۰۱۲۹	۱	۳
	وضعیت نامناسب گذران اوقات فراغت به دلیل پائین بودن سرانه گردشگری در شهر	۲.۰۶۱۶	۱.۵۱۲۸	۳.۵۷۴۴	۰.۵۴۸۸	۳	۱
	عدم رسیدگی به بناهای تاریخی و مناسب‌سازی آنها به منظور بهره‌مندی هر چه بیشتر گردشگران	۱.۳۶۰۱	۱.۷۸۵۱	۳.۱۴۵۲	−۰.۴۲۵۰	۶	۶
	عدم وجود برنامه‌ریزی و سرمایه‌گذاری‌های دولتی در این منطقه در زمینه گردشگری تاریخی	۱.۷۹۵۰	۱.۸۸۱۶	۳.۶۷۶۶	−۰.۰۸۶۶	۲	۵
	ایجاد خسارت به آثار تاریخی، فرهنگی و طبیعی توسط عامل انسانی به جهت عدم نظارت کافی و عدم رسیدگی مسئولین در این زمینه	۱.۶۲۲۳	۱.۶۹۶۸	۳.۳۱۹۲	−۰.۰۷۴۵	۵	۴
فرصت	امکان گسترش مجتمع‌های تفریحی گردشگری در محور کرج – چالوس	۱.۸۲۲۸	۱.۵۸۸۴	۳.۴۱۱۳	۰.۲۳۴۴	۳	۲
	وجود بناهای تاریخی ثبت شده فرصتی برای جذب گردشگر در سطح منطقه و استان	۱.۶۳۴۹	۱.۶۱۵۲	۳.۲۵۰۱	۰.۰۱۹۷	۵	۴

[Downloaded from gsma.lu.ac.ir on 2024-04-28]
[DOR: 20.1001.1.27172325.1401.3.2.10.5]
[DOI: Doi:10.52547/gsma.3.2.141]

	امکان تلفیق فضاهای ورزشی – تفریحی جهت گذران اوقات فراغت	۱.۷۳۱۴	۱.۵۸۶۹	۳.۳۱۸۳	۴	۰.۱۴۴۴	۳
	امکان استفاده از باغات جهت گسترش ظرفیت‌های ورزشی، تفریحی، گردشگری و...	۱.۶۰۴۴	۲.۱۲۵۲	۳.۷۲۹۶	۱	-۰.۵۲۰۸	۶
	وجود مناطق گردشگری طبیعی در اطراف	۱.۹۹۵۵	۱.۵۸۸۳	۳.۵۸۳۷	۲	۰.۴۰۷۲	۱
	وجود رودخانه کرج و عبور آن از شهر به عنوان گستره مناسب توسعه فضای گردشگری	۱.۲۷۰۷	۱.۵۵۵۶	۲.۸۲۶۳	۶	-۰.۲۸۴۸	۵
	تخریب باغات باغات و اراضی کشاورزی و تبدیل آن به مناطق مسکونی و بعضاً تغییر کاربری آن‌ها	۱.۱۰۳۴	۰.۹۴۶۸	۲.۰۵۰۲	۳	۰.۱۵۶۶	۱
	وجود ناپایداری محیطی از طریق سود حاصل از تغییر کاربری‌ها ساخت و سازهای غیر مجاز در حاشیه رودخانه و مناطق طبیعی اطراف شهر	۱.۰۴۶۲	۱.۱۹۰۱	۲.۲۳۶۳	۲	-۰.۱۴۴۰	۴
تهدید	عدم نگهداری مناسب از بناهای تاریخی و عدم هزینه‌کرد مناسب در جهت رفع خرابی‌ها و ترمیم بناها و احیاء آن‌ها	۰.۸۴۷۶	۱.۰۹۰۸	۱.۹۳۸۴	۴	-۰.۲۴۳۲	۵
	نبود برنامه مؤثر مدیریت مناسب به منظور توسعه گردشگری و جذب گردشگر	۱.۲۰۶۰	۱.۰۷۶۶	۲.۲۸۲۶	۱	۰.۱۲۹۵	۲
	خسارت به آثار تاریخی، فرهنگی و طبیعی توسط مخاطرات طبیعی	۰.۹۴۶۷	۰.۸۴۵۶	۱.۷۹۲۳	۵	۰.۱۰۱۱	۳

منبع: نگارندگان، ۱۴۰۰

عوامل حمل و نقل و ترافیک: نتایج کلیه متغیرهای حمل و نقل و ترافیک بر اساس روابط علّی و معلولی در جدول ۷ نشان داده شده است. در بحث ترافیک و حمل و نقل مهمترین نقاط نقاط قوت، ضعف، فرصت و تهدیدات پیش روی توسعه شهری در کلانشهر کرج جهت ظرفیت سازی نهادی و اجتماعی شناسایی شد. در همین راستا، روش سوات را با دیمتل ترکیب گردید تا مهمترین، اثرگذارترین و اثرپذیرترین متغیرها از لحاظ عوامل داخلی و خارجی شناسایی شود. با وجود این، مهمترین نقاط قوت در توسعه شهری محدوده مورد مطالعه، متغیر وجود خطوط ناوگان اتوبوسرانی می باشد و مقدار امتیاز آن **۳,۶۲** می باشد که جایگاه اول را بدست اورده است. در حالیکه بر اساس مقادیر (Di-Ri) متغیر استفاده از سامانه‌های هوشمند حمل و نقل درون شهری مثل دوربین‌های نظارت تصویری و ثبت تخلف و همچنین اجرای ITS جز اثرگذارترین متغیر برای توسعه شهری با تکیه بر ظرفیتهای نهادی و اجتماعی شناسایی شد و نشان دهنده نقش و اثرگذاری در توسعه شهر کلانشهر کرج می باشد و متغیر توسعه شبکه معابر و اجرای تقاطعات غیر همسطح و مدیریت ترافیک جز عوامل تاثیرپذیر می باشد و از سایر متغیرهای تاثیرگذار متاثر است. مهمترین ضعف های پیش روی حمل و نقل و ترافیک در کلانشهر مورد مطالعه مورد واکاوی قرار داده شد و ۱۰ متغیر شناسایی گردید که از بین آنها مهمترین متغیر وجود معابر شهری با عرض کم در شهر (به ویژه محدوده‌های بافت فرسوده) و عدم رعایت سلسله مراتبی شبکه شهری با امتیاز **۵,۸۳** می باشد که نشان از اهمیت آن در بین متغیرهای مورد مطالعه است. همچنین متغیر مناسب نبودن تعداد پارکینگ‌ها در محدوده گره‌های ترافیکی در سطح شهر جز اثرپذیرترین و نامناسب بودن وضعیت تقاطعات در سطح شهر نیز جز اثرپذیرترین متغیرها شناسایی شدند. در بین فرصت های پیش روی توسعه شهری از لحاظ حمل و نقل و ترافیک می توان به متغیر تمایل داشتن شهروندان جهت استفاده از حمل و نقل عمومی بین شهری اشاره نمود که با کسب بیشترین امتیاز حاصل از روش دیمتل جایگاه نخست را به خود اختصاص داده است و نشان دهنده میزان اهمیت آن می باشد. میزان اثرگذاری و اثرپذیری متغیرها با توجه به مقادیر (Di-Ri) به ترتیب شامل متغیرهای اثر گذاری بالای رسانه‌ها در ایجاد بستر فکری مناسب شهروندان و گفتمان‌سازی با رویکرد حمل و نقل و ترافیک و وجود شرایط مناسب به منظور ارتقاء و تکمیل سیستم ITS شهری

[Downloaded from gsma.lu.ac.ir on 2024-04-28]
[DOR: 20.1001.1.27172325.1401.3.2.10.5]
[DOI: Doi:10.52547/gsma.3.2.141]

می باشد. در نهایت با توجه تهدیدات پیش روی کلانشهر کرج، مهمترین تهدید و همچنین اثرگذارترین متغیر مربوط به رویکرد خودرو محور در توسعه شهری و عدم اجرای پیاده‌راه‌های موجود در طرح‌های مصوب می باشد که در هر دو مورد با داشتن بیشترین امتیاز در صدر سایر متغیرها واقع شده است. متغیر جمعیت بالای مسافران شهری و افزایش سالانه آن در مراکز استان‌ها نیز با داشتن بیشترین امتیاز منفی جز اثرپذیرترین متغیر شناسایی شد و تحت تاثیر متغیرهای علّی قرار دارد.

جدول ۷. الگوی روابط علّی و معلولی متغیرها بر اساس متغیرها

عوامل	متغیرها	Di	Ri	Di+Ri	میزان اهمیت متغیرها	Di-Ri	اثرگذاری و اثرپذیری متغیرها
قوت	توسعه شبکه معابر و اجرای تقاطعات غیر همسطح و مدیریت ترافیک	۱.۰۹۹۷	۱.۹۴۹۸	۳.۰۴۹۵	۳	-۰.۸۵۰۱	۷
	وجود خطوط ناوگان اتوبوسرانی	۱.۷۸۵۲	۱.۸۳۹۴	۳.۶۲۴۶	۱	-۰.۰۵۴۲	۴
	استفاده از سامانه‌های هوشمند حمل و نقل درون شهری مثل دوربین‌های نظارت تصویری و ثبت تخلف و همچنین اجرای ITS	۱.۵۸۸۹	۱.۰۵۲۵	۲.۶۴۱۴	۶	۰.۵۳۶۴	۱
	اصلاح هندسی معابر به منظور تسهیل ترافیک	۱.۴۶۳۲	۱.۲۱۰۶	۲.۶۷۳۸	۵	۰.۲۵۲۶	۳
	تمایل داشتن شهروندان جهت استفاده از حمل و نقل عمومی در سطح شهر	۱.۶۶۱۴	۱.۳۱۳۲	۲.۹۷۴۶	۴	۰.۳۴۸۲	۲
	در دست احداث بودن فازهای مختلف خطوط حمل و نقل ریلی (مترو) جهت استفاده قریب الوقوع	۱.۶۸۳۲	۱.۷۹۴۶	۳.۴۷۷۸	۲	-۰.۱۱۱۳	۵
	وجود شبکه فیبر نوری در سطح شهر	۱.۲۴۴۱	۱.۳۶۵۶	۲.۶۰۹۷	۷	-۰.۱۲۱۵	۶
ضعف	وجود تعداد زیاد خودروی شخصی (خودروهای تک سرنشین) در سطح شهر	۲.۶۵۰۷	۲.۶۱۷۲	۵.۲۶۷۹	۳	۰.۰۳۳۵	۴
	نامناسب بودن وضعیت تقاطعات در سطح شهر	۲.۲۴۷۸	۲.۷۱۷۰	۴.۹۶۴۹	۸	-۰.۴۶۹۲	۱۰
	عدم تناسب ناوگان حمل و نقل عمومی با ساختار شبکه ارتباطی و منطبق با استانداردها و اقبال عمومی	۲.۹۱۷۶	۲.۱۳۵۱	۵.۰۵۲۷	۷	۰.۷۸۲۴	۲
	آماده بره‌برداری نبودن قطار شهری	۲.۴۳۱۶	۲.۷۰۶۵	۵.۱۳۸۱	۵	-۰.۲۷۴۹	۵
	نقش غیر موثر ناوگان حمل و نقل عمومی در کاهش ترافیک شهری به جهت تعداد اتوبوس‌ها	۲.۴۸۹۰	۲.۷۸۱۷	۵.۲۷۰۷	۲	-۰.۲۹۲۷	۷
	عدم توزیع مناسب پارکینگ‌های عمومی متناسب با ساختار شبکه ارتباطی در سطح شهر	۲.۲۴۰۹	۲.۶۵۸۲	۴.۸۹۹۲	۱۰	-۰.۴۱۷۳	۸
	مناسب نبودن تعداد پارکینگ‌ها در محدوده گره‌های ترافیکی در سطح شهر	۳.۱۰۴۱	۱.۹۶۷۲	۵.۰۷۱۳	۶	۱.۱۳۶۹	۱
	وجود معابر شهری با عرض کم در شهر (به ویژه محدوده‌های بافت فرسوده) و عدم رعایت سلسله مراتبی شبکه شهری	۲.۷۸۰۰	۳.۰۵۷۹	۵.۸۳۷۹	۱	-۰.۲۷۷۹	۶
	نامطلوب بودن شبکه معابر شهری به منظور دسترسی اورژانسی و امداد	۲.۲۴۴۰	۲.۶۶۱۹	۴.۹۰۵۹	۹	-۰.۴۱۸۰	۹
	نبود خطوط BRT در سطح شهر	۲.۷۱۴۹	۲.۵۱۷۷	۵.۲۳۲۶	۴	۰.۱۹۷۲	۳
فرصت	امکان افزایش ظرفیت جابجایی قطار شهری در جهت کاهش ترافیک با بهره‌گیری از اعتبارات دولتی	۱.۳۳۸۶	۱.۳۰۰۱	۲.۶۳۸۷	۲	۰.۰۳۸۴	۴
	وجود پتانسیل توسعه ناوگان قطار بین شهری	۱.۰۶۰۸	۱.۴۳۲۲	۲.۴۹۳۰	۵	-۰.۳۷۱۴	۵
	تمایل داشتن شهروندان جهت استفاده از حمل و نقل عمومی بین شهری	۱.۴۶۱۰	۱.۲۳۳۶	۲.۶۹۴۶	۱	۰.۲۲۷۴	۳

[Downloaded from gsma.lu.ac.ir on 2024-04-28]
[DOR: 20.1001.1.27172325.1401.3.2.10.5]
[DOI: Doi:10.52547/gsma.3.2.141]

	اثر گذاری بالای رسانه‌ها در ایجاد بستر فکری مناسب شهروندان و گفتمان‌سازی با رویکرد حمل و نقل و ترافیک	۱.۴۴۴۵	۱.۰۸۸۵	۲.۵۳۳۰	۴	۰.۳۵۶۱	۱
	وجود شرایط مناسب به منظور ارتقاء و تکمیل سیستم ITS شهری	۰.۹۷۸۶	۱.۵۶۱۶	۲.۵۴۰۲	۳	-۰.۵۸۳۰	۶
	پیشرفت بیشتر تسهیلات حمل و نقل عمومی بخش خصوصی مانند تاکسی‌های اینترنتی	۱.۴۰۹۲	۱.۰۷۶۷	۲.۴۸۶۰	۶	۰.۳۳۲۵	۲
	جمعیت بالای مسافران شهری و افزایش سالانه آن در مراکز استان‌ها	۰.۶۴۲۱	۱.۰۳۰۸	۱.۶۷۲۹	۲	-۰.۳۸۸۷	۴
	رویکرد خودرو محور در توسعه شهری و عدم اجرای پیاده‌راه‌های موجود در طرح‌های مصوب	۱.۰۲۱۱	۰.۷۷۸۱	۱.۷۹۹۲	۱	۰.۲۴۲۹	۱
تهدید	همجواری با پایتخت و ترددهای روزانه شغلی و کاری شهروندان	۰.۷۸۶۵	۰.۷۵۸۷	۱.۵۴۵۲	۴	۰.۰۲۷۸	۳
	عدم تحقق کامل طرح تفصیلی و عدم اجرای تقاطعات غیر همسط پیش‌بینی‌شده به طور کامل که خود موجب تشدید ترافیک و آلودگی بیشتر هواست	۰.۸۷۶۷	۰.۷۵۸۷	۱.۶۳۵۴	۳	۰.۱۱۸۰	۲

منبع: نگارندگان، ۱۴۰۰

عوامل نهادی- مدیریتی: نتایج کلیه متغیرهای نهادی- مدیریتی بر اساس روابط تاثیرگذار و تاثیرپذیر در جدول ۸ نشان داده شده است. نتایج حاصل از ترکیب روش فوق در بین قوت‌ها نشان می‌دهد که مهمترین متغیر با مقادیر (Di+Ri) و با بیشترین امتیاز ایجاد فرصت ارتباط مدیریت شهری با مردم با توجه به سیستمی شدن روز افزون خدمات می‌باشد که نقش مهمتری نسبت به سایر متغیرها دارد و نشان از اهمیت آن است. از سوی دیگر با توجه به نتایج مقدار (Di-Ri) متغیر تمایل تغییر رویکرد شهرداری از نهاد صرفاً خدماتی به نهاد اجتماعی فرهنگی با پیوست‌های خدماتی با تاثیرگذارترین و متغیر ارتقاء جایگاه سیاسی کرج از سال ۸۹ به دلیل تشکیل استان البرز به مرکزیت کرج جز تاثیرپذیرترین شناسایی شد. بر اساس مقادیر (Di+Ri)، متغیر عدم تناسب نظام اداری شهرداری با الزامات مدیریت راهبردی توسعه شهری با توجه به دارا بودن بیشترین مقدار، جز مهمترین ضعف پیش‌روی کلانشهر کرج محسوب می‌شود. همچنین براساس مقادیر (Di-Ri)، متغیرهای عدم توجه مسئولین به قابلیت اطلس فرهنگی اجتماعی GIS مبنای شهرداری در توسعه اجتماعی؛ پائین بودن درصد تحقق‌پذیری بودجه مصوب به دلیل مسائل سیاسی، اقتصادی اجتماعی، تورم و مدیریت غلط منابع مالی؛ عدم وجود ساختار مناسب مردم‌مدار در مدیریت شهری و عدم شایسته سالاری با توجه به مثبت بودن در گروه علّی واقع شده اند. و متغیرهایی مانند عدم تناسب نظام اداری شهرداری با الزامات مدیریت راهبردی توسعه شهری؛ عدم اختصاص منابع درآمدی متناسب با نیاز مناطق با توجه به ضرورت‌های CDS؛ تمایل برخی تشکل‌های محلی به اقدامات سیاسی جانبی؛ سیستمی نبودن کامل خدمات به جهت تسهیل روند پاسخگویی و در نهایت نبود عزم مناسب در گفتمان‌سازی راهبرد توسعه شهری در بین اقشار مختلف (دانشجویان، مدیران، شهروندان، کسبه و غیره) اشاره کرد که به دلیل منفی بودن در گروه معلول قرار دارند. در نتیجه متغیر عدم شایسته‌سالاری تاثیرگذارترین و متغیر نبود عزم مناسب در گفتمان‌سازی راهبرد توسعه شهری در بین اقشار مختلف جز تاثیرپذیرترین شناسایی شدند. بر اساس جدول ۸ متغیر وجود التزام عملی مدیران بر کاربست مشارکت شهروندی در مدیریت شهری و وجود زمینه‌های مشارکت با بخش خصوصی در راستای تحقق درآمد پایدار با توجه به مثبت

[Downloaded from gsma.lu.ac.ir on 2024-04-28]
[DOR: 20.1001.1.27172325.1401.3.2.10.5]
[DOI: Doi:10.52547/gsma.3.2.141]

بودن مقدار (Di-Ri) در گروه علّی قرار دارند. سایر متغیرها مانند وجود زمینه برای مشارکت بخش خصوصی و وجود زمینه‌های مدیریت واحد شهری در صورت تحقق SDI استانی با توجه به زیرساخت‌های موجود در بیشتر شهرها از لحاظ فرصت به خاطر منفی بودن مقادیر آن در گروه معلول واقع هستند. همچنین وجود زمینه‌های مشارکت با بخش خصوصی در راستای تحقق درآمد پایدار با توجه بیشترین مقدار (Di+Ri)، با اهمیت ترین متغیر فرصت ها محسوب می شود. برای بحث نهادی و مدیریتی متغیرهایی به صورت تهدید که پیش روی توسعه کلانشهر کرج بودند، شناسایی شدند. نتایج نشان می دهد که عدم مشارکت موثر با بخش خصوصی در ایجاد درآمدهای پایدار به لحاظ ساختار نا ایمن برای سرمایه‌گذار در وضع موجود جز اثرگذارترین متغیر و مداخله ذینفعان و ذینفوذان در انتصاب‌های شهری و استانی نیز جز اثرپذیرترین متغیر شناسایی شدند. همچنین بر اساس مقدار اهمیت، ناآشنایی شهروندان به حقوق و تکالیف خود نیز جز با اهمیت ترین متغیر محسوب می شود. در همین راستا، در جدول ۹ به محاسبه مقایسه وزن معیارهای تاثیرگذار بر راهبردهای چهارگانه پرداخته شده است.

جدول ۸. الگوی روابط علّی و معلولی متغیرها بر اساس متغیرها

عوامل	متغیرها	Di	Ri	Di+Ri	میزان اهمیت متغیرها	Di-Ri	اثرگذاری و اثرپذیری متغیرها
قوت	ارتقاء جایگاه سیاسی کرج از سال ۸۹ به دلیل تشکیل استان البرز به مرکزیت کرج	۲.۰۳۲۶	۲.۳۶۷۴	۴.۳۹۹۹	۴	-۰.۳۳۴۸	۷
	رشد درآمدهای شهری به واسطه افزایش نرخ عوارض و تقاضای ساخت و ساز شهری	۲.۳۹۰۵	۲.۳۵۷۴	۴.۷۴۷۹	۲	۰.۰۳۳۲	۴
	تمایل شهروندان به مشارکت در برخی حوزه‌های مدیریت شهری به خصوص سمن‌ها	۱.۸۹۸۶	۲.۲۰۲۰	۴.۱۰۰۶	۶	-۰.۳۰۳۴	۶
	ایجاد فرصت ارتباط مدیریت شهری با مردم با توجه به سیستمی شدن روز افزون خدمات	۲.۵۰۷۰	۲.۳۱۵۰	۴.۸۲۲۰	۱	۰.۱۹۲۱	۳
	تمایل تغییر رویکرد شهرداری از نهاد صرفاً خدماتی به نهاد اجتماعی فرهنگی با پیوست‌های خدماتی	۲.۴۹۱۲	۲.۲۱۳۰	۴.۷۰۴۲	۳	۰.۲۷۸۲	۱
	وجود زیرساخت های مناسب توسعه اجتماعی در قالب سامانه اطلس فرهنگی GIS مبنا (مکان‌محور)	۲.۳۰۶۵	۲.۰۵۷۵	۴.۳۶۴۰	۵	۰.۲۴۹۰	۲
	وجود زمینه‌های مدیریت مؤثر و کارآمد بر پایه GIS و SDI شهری با توجه به وجود زیرساخت‌های آن	۱.۷۳۳۱	۱.۸۴۷۴	۳.۵۸۰۵	۷	-۰.۱۱۴۲	۵
ضعف	عدم تناسب نظام اداری شهرداری با الزامات مدیریت راهبردی توسعه شهری	۲.۰۰۳۵	۲.۰۰۶۳	۴.۰۰۹۸	۱	-۰.۰۰۲۸	۵
	عدم توجه مسئولین به قابلیت اطلس فرهنگی اجتماعی GIS مبنای شهرداری در توسعه اجتماعی	۱.۹۰۰۶	۱.۶۹۸۲	۳.۵۹۸۸	۴	۰.۲۰۲۴	۳
	عدم اختصاص منابع درآمدی متناسب با نیاز مناطق با توجه به ضرورت‌های CDS	۱.۷۵۶۵	۱.۷۸۳۴	۳.۵۳۹۸	۵	-۰.۰۲۶۹	۶
	پائین بودن درصد تحقق پذیری بودجه مصوب به دلیل مسائل سیاسی، اقتصادی اجتماعی، تورم و مدیریت غلط منابع مالی	۱.۷۰۲۶	۱.۴۵۴۹	۳.۱۵۷۵	۹	۰.۲۴۷۷	۲
	تمایل برخی تشکل‌های محلی به اقدامات سیاسی جانبی	۱.۵۹۵۳	۱.۷۸۹۴	۳.۳۸۴۷	۶	-۰.۱۹۴۰	۷
	عدم وجود ساختار مناسب مردم‌مدار در مدیریت شهری	۱.۶۶۳۷	۱.۶۴۸۳	۳.۳۱۲۱	۷	۰.۰۱۵۴	۴
	عدم شایسته‌سالاری	۲.۱۰۳۳	۱.۵۶۶۵	۳.۶۶۹۷	۲	۰.۵۳۶۸	۱

[Downloaded from gsma.lu.ac.ir on 2024-04-28]
[DOR: 20.1001.1.27172325.1401.3.2.10.5]
[DOI: Doi:10.52547/gsma.3.2.141]

	سیستمی نبودن کامل خدمات به جهت تسهیل روند پاسخگویی	۱.۷۰۵۹	۱.۹۱۵۳	۳.۶۲۱۳	۳	−۰.۲۰۹۴	۸
	نبود عزم مناسب در گفتمان‌سازی راهبرد توسعه شهری در بین اقشار مختلف (دانشجویان، مدیران، شهروندان، کسبه و)	۱.۳۴۰۳	۱.۹۰۹۶	۳.۲۵۰۰	۸	−۰.۵۶۹۳	۹
فرصت	وجود التزام عملی مدیران بر کاربست مشارکت شهروندی در مدیریت شهری	۰.۸۳۳۱	۰.۵۷۹۴	۱.۴۱۲۴	۲	۰.۲۵۳۷	۱
	وجود زمینه‌های مشارکت با بخش خصوصی در راستای تحقق درآمد پایدار	۰.۸۳۰۴	۰.۷۰۹۵	۱.۵۴۰۰	۱	۰.۱۲۰۹	۲
	وجود زمینه برای مشارکت بخش خصوصی	۰.۵۷۰۱	۰.۷۱۰۹	۱.۲۸۰۹	۴	−۰.۱۴۰۸	۳
	وجود زمینه‌های مدیریت واحد شهری در صورت تحقق SDI استانی با توجه به زیرساخت‌های موجود در بیشتر شهرها	۰.۵۸۸۷	۰.۸۲۲۴	۱.۴۱۱۱	۳	−۰.۲۳۳۸	۴
تهدید	عدم الزام دستگاهها به پاسخگویی و نبود شفافیت	۱.۴۷۶۸	۱.۴۵۰۰	۲.۹۲۶۸	۲	۰.۰۲۶۷	۵
	عدم هماهنگی دستگاه ها با یکدیگر	۱.۴۶۰۴	۱.۳۲۸۶	۲.۷۸۹۰	۳	۰.۱۳۱۸	۲
	بی‌برنامگی متأثر از مورد تقاضا بودن برنامه دستگاه‌های حامل انرژی	۱.۳۲۵۷	۱.۲۴۱۴	۲.۵۶۷۰	۶	۰.۰۸۴۳	۴
	مداخله ذینفعان و ذینفوذان در انتصاب‌های شهری و استانی	۰.۸۸۵۰	۱.۳۲۱۱	۲.۲۰۶۱	۷	−۰.۴۳۶۱	۷
	ناآشنایی شهروندان به حقوق و تکالیف خود	۱.۳۷۱۳	۱.۵۷۸۳	۲.۹۴۹۶	۱	−۰.۲۰۷۰	۶
	عدم وجود سازوکارهای قانونی مشارکت انتفاعی شهروندان	۱.۳۶۱۵	۱.۲۶۹۳	۲.۶۳۰۸	۴	۰.۰۹۲۲	۳
	عدم مشارکت موثر با بخش خصوصی در ایجاد درآمدهای پایدار به لحاظ ساختار نا ایمن برای سرمایه‌گذار در وضع موجود	۱.۴۴۸۷	۱.۱۴۰۷	۲.۵۸۹۴	۵	۰.۳۰۸۰	۱

منبع: نگارندگان، ۱۴۰۰

جدول۹. مقایسه وزن معیارهای تاثیرگذار بر راهبردهای چهارگانه

Alts	گردشگری (L:.۱۳۷)	حمل و نقل (L: .۱۴۵)	کالبدی (L: .۱۶۴)	نهادی-مدیریتی (L: .۱۸۱)	اجتماعی-اقتصادی (L: .۲۲۷)	زیست محیطی (L: .۱۴۶)	Grand Total
SO	۰.۰۳۳	۰.۰۳۴	۰.۰۴۳	۰.۰۴۷	۰.۰۶	۰.۰۳۶	۰.۲۵۳
ST	۰.۰۳۵	۰.۰۳۷	۰.۰۳۹	۰.۰۴۶	۰.۰۵۲	۰.۰۳۶	۰.۲۴۵
WO	۰.۰۳۵	۰.۰۳۶	۰.۰۴۲	۰.۰۴۳	۰.۰۵۳	۰.۰۳۶	۰.۲۴۵
WT	۰.۰۳۶	۰.۰۳۵	۰.۰۴۳	۰.۰۴۷	۰.۰۵۷	۰.۰۳۶	۰.۲۵۴
مجموع	۰.۱۳۹	۰.۱۴۲	۰.۱۶۷	۰.۱۸۳	۰.۲۲۲	۰.۱۴۴	۰.۹۹۷

منبع: نگارندگان، ۱۴۰۰

نتایج حاصل حاصل از جدول ۹ نشان می دهد که گردشگری با امتیازهای (۰/۰۳۳)، (۰/۰۳۵)، (۰/۰۳۵) و (۰/۰۳۶) به ترتیب بر راهبردهای (SO)، (ST)، (WO) و (WT)؛ در بحث حمل و نقل بیشترین تاثیر بر راهبرد (ST) و کمترین آن متعلق به راهبرد (SO) می باشد. در بحث کالبدی نیز کمترین و بیشترین آن به ترتیب بر راهبردهای (WO)، (WT و SO) تاثیرگذار هستند. عامل مدیریتی نیز کمترین و بیشترین تاثیرگذاری به ترتیب بر راهبردهای (WO) و (SO و WT)را دارند. از لحاظ اجتماعی و اقتصادی نیز بیشترین و کمترین آن بر راهبردهای (ST) و (SO) تاثیرگذار هستند. در نهایت نتایج زیست محیطی نشان می دهد که تاثیرگذاری آنها بر راهبردها به صورت یکسان می باشد. همچنین یافته های جدول فوق نشان می دهد که راهبرد تدافعی (WT) با کسب امتیاز نهایی (۰/۲۵۴) به عنوان

[Downloaded from gsma.lu.ac.ir on 2024-04-28]
[DOR: 20.1001.1.27172325.1401.3.2.10.5]
[DOI: Doi:10.52547/gsma.3.2.141]

راهبرد برتر در توسعه شهری کلانشهر کرج مطرح گردید. با توجه شرایط کنونی توسعه شهری در کلانشهر کرج با تکیه بر ظرفیت سازی نهادی و اجتماعی بر راهبرد تدافعی تاکید می شود و راهبرد تدافعی نشان می دهد که توسعه شهری از منظر ظرفیت سازی نهادی و اجتماعی در وضعیت مطلوبی قرار ندارد و تا حد امکان باید نقاط ضعف و تهدیدهای پیش روی را کاهش دهد تا توسعه از بعد نهادی و اجتماعی در حد مطلوبی واقع گردد. از سوی دیگر، در نمودار ۱ میزان میزان حساسیت معیارها را نشان داده شده است.

تجزیه و تحلیل حساسیت را می توان یک روش نظام مند برای تعیین میزان اهمیت عوامل و متغیرها پژوهش دانست که بر ارزیابی نهایی و تعیین راهبردهای برتر در توسعه شهری از بعد ظرفیت سازی نهادی و اجتماعی کلانشهر کرج تاثیر می گذارند. بنابراین، بررسی اثر تغییرات وزنی در محیط نرم افزار اکسپرت چویس نتایج نشان دهنده آن است که راهبرد تهاجمی (SO) و راهبرد انطباقی (WO) به ترتیب بیشترین و کمترین حساسیت در توسعه شهری کلانشهر کرج می باشند.

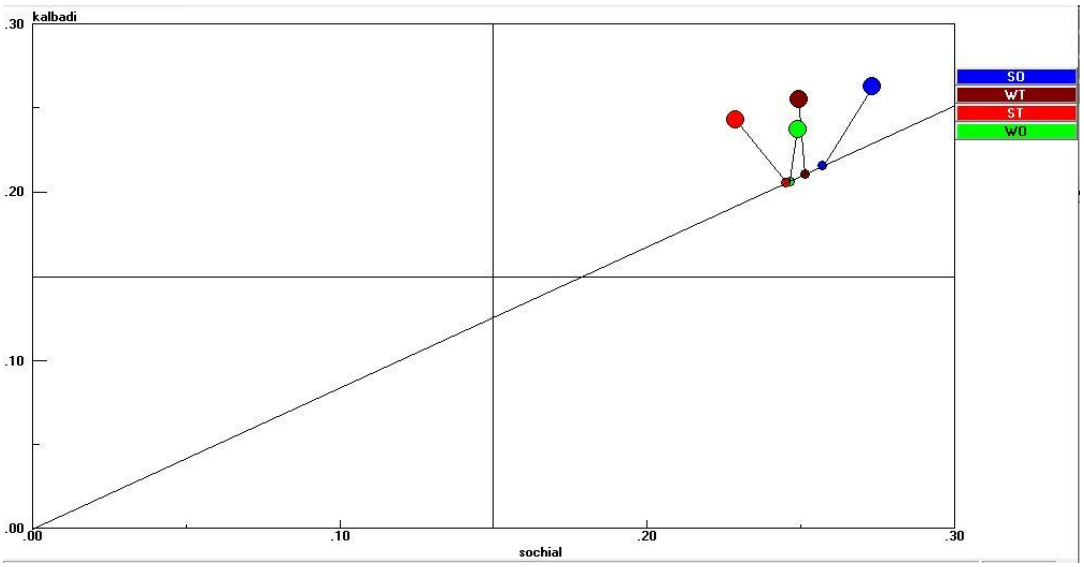

نمودار ۱: مودار تحلیل حساسیت دو بعدی معیارهای چهارگانه، منبع: نگارندگان، ۱۴۰۰

۴. بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش پیش‌رو، راهبردهای توسعه شهری با تکیه بر ظرفیت سازی نهادی و اجتماعی در کلانشهر کرج را بررسی کرده است. در این پژوهش، از روش سوات (SWOT) استفاده شد و برای تجزیه و تحلیل آن، از روش ترکیبی SWOT-DEMATEL و SWOT-AHP بهره گرفته شد. نتایج حاصل از روش دیمتل نشان می‌دهد که گردشگری و تفریحی جز مهمترین عامل پیش‌روی توسعه در کلانشهر کرج شناسایی شد و از لحاظ علّی و معلولی، عوامل زیست محیطی، کالبدی- عملکردی و گردشگری و تفریحی جز عوامل معلول و سایر مولفه‌های اجتماعی و اقتصادی، حمل و نقل و ترافیک و در نهایت نهادی- مدیریتی جز عوامل علّی شناخته شدند. نتایج حاصل از روش AHP گویایی آن است که در بین عوامل مورد بررسی اجتماعی و اقتصادی با کسب امتیاز ۰/۲۲۷ در جایگاه نخست و از ارجحیت بیشتری برخوردار است. مدیریتی و نهادی و کالبدی نیز در جایگاه دوم و سوم قرار دارند. در همین راستا از مجموع عوامل مورد بررسی راهبرد (WT) با امتیاز ۰/۲۵۴ جز مهمترین راهبرد بر توسعه کلانشهر کرج شناخته شد. از لحاظ حساسیت نیز راهبرد که راهبرد (SO) و راهبرد (WO) به ترتیب نشان دهنده بیشترین و کمترین حساسیت در توسعه شهری کلانشهر کرج می‌باشند. نتایج این پژوهش با یافته-

[Downloaded from gsma.lu.ac.ir on 2024-04-28]
[DOR: 20.1001.1.27172325.1401.3.2.10.5]
[DOI: Doi:10.52547/gsma.3.2.141]

های Farajirad et al (2013) Fanni et al (2020)، Kazemian (2012)، Rafiean et al (2014) Agha Alikhani and barakpur (2011) تا حدودی همخوانی دارد. بنابراین، مهمترین موضوع در تدوین راهبرد توسعه شهری با توجه به راهبردهای تدوین شده ایجاد یک بستر مناسب به‌منظور دستیابی به تفکر واحد سیستمی برای جدا نبودن مدیریت واحد شهری تا اعتبارات توانمندی‌ها و استعدادهای همه دستگاه‌های استانی و شهری حول محور راهبرد توسعه برنامه‌های اجرایی خود را به مورد اجرا بگذارند و امکان رصد برای بازخورد پیشبرد اهداف در اندرکنش اقدامات انجام شده برای مدیران ارشد استانی و شهری میسر باشد. بدین ترتیب در صورت بروز هر گونه فاصله از اهداف تعیین‌شده به راحتی و سیستمی بتوانند اشکالات را بررسی نمایند و تدوین راهبرد اصلاحی امکانپذیر باشد. دستگاه‌ها در استان به منزله سازمان‌های وابسته به یک مرجع می‌بایست پاسخگوی عملکرد خود و و ملزم به تبعیت از خطوط اصلی راهبرد توسعه استانی با نگاه به طرح‌های بالادستی کشوری باشند و هر چند اقدامات و تأثیرات اقدامات اجرایشان، می‌بایست قابلیت بررسی و ارزیابی داشته‌باشد؛ با توجه به وسعت اطلاعات بسیار زیاد موجود تنها بستر مناسب زیرساخت اطلاعات مکان محور (SDI) و یا سامانه‌های مکان‌محور مانند سامانه GIS مبنای اطلس فرهنگی اجتماعی، خواهد بود؛ که دستگاه‌ها می‌بایست در اقدام برای ایجاد تسهیل انتظارات متقابل خود از یکدیگر و ضرورت‌ها را آنالیز و جمع بندی داشته باشند، به نحوی که بخش قابل توجهی از نیازهای اطلاعاتی آنها به جای انجام استعلامات کثیرالمدت از یکدیگر به راحتی و با اطمینان به صورت همیشه در دسترس این امکان وجود داشته باشد که از بستر اطلاعاتی مشترک به آن دست‌یابد و قابلیت استفاده داشته‌باشد. فقط در این صورت است که در کشور با توجه به نبود مدیریت واحد شهری از این روش می‌تواند به راهبرد توسعه استانی و در پی آن کشوری دست یافت. در همین راستا پیشنهاداتی به شرح زیر ارائه شده است.

مشارکت سازمان‌های مردم‌نهاد، دولت، بخش خصوصی و غیره برای دستیابی به توسعه پایدار در سطوح مختلف؛

ارتباط مدیران شهری و سایر سیاستگذاران و تصمیم-گیران با شهروندان با توجه به سیستمی شدن روز افزون خدمات؛

بسترسازی در جهت تعامل متقابل دستگاه‌ها در سطح استان برای بهبود توسعه شهر؛

ظرفیت‌سازی نهادی و اجتماعی از طریق ارتقاءسازی سطح دانش، اگهی و مهارت و اطلاعات اجتماعات در سطح شهر.

شناخت نیازها و خلاءهای موجود و پاسخگویی به نیازها از طریق ظرفیت‌سازی نهادها.

۵. فهرست منابع

Agha Alikhani, Zainab and Naser, barakpur (2011) Comparing Social and Institutional Capacities for Sustainable Development in the Cities of Karaj and Qazvin, motalet shahri, Vol 4, pp 1-13, (in Persian).

Arabi, Yaser, Taliyar, Maryam, (2013). Urban development strategy (CDS) is a strategic approach in urban management process. The 6th National Conference on Urban Planning and Management with an emphasis on the components of the Islamic city. (in persian)

Barzegar, sadegh, bakhshi, amir, heydari, mohamadtaghi (2019), Explaining Socio-economic Stability in Small Cities with Sustainable Development Approach (Case study: Small cities of northern Iran), majlis and rahbord, Vol 26, No 97, pp 5-38.

[Downloaded from gsma.lu.ac.ir on 2024-04-28]
[DOR: 20.1001.1.27172325.1401.3.2.10.5]
[DOI: Doi:10.52547/gsma.3.2.141]

Cities Alliance (2004), Shelter Finance For the Poors, Washington , D. C USA

City Alliance.2004. About City Development Strategy.

City Alliance.2004. CDS Talking For Philippine Cites.

Daneshmand, Fataneh, Nazarian, Asghar (2010), Strengthening the spirit of citizenship in the management of metropolises, Aamish Mohit, Vol 8, No 3 (in persian).

Dehghani, Mostafa, Haghighatnaeini, Gholamreza, Zebardast, Esfandiar(2021), Institutional Capacity Analysis of Isfahan Knowledge-Based Urban Development, Journal of Architecture and Urban Planning, Vol 13, No 31, pp5-22. https://doi.org/20.1001.1.27171299.1400.13.31.1.0.(in persian)

Evans,, Bob., Joas, Marko., Sundback, Susan., Theobald, Kate., (2005) "Governing Sustainable Cities", Earthscan, London, Sterling, VA.

Fanni, zohreh , Kalantari, Mohsen , Kargar, Bahman , navaei, hossein (2020)Capacity Building for Local Community Development; a Mechanism for Managing Social Harms and Strengthening Societal Security (Case Study: Tehran Metropolis), Societal Security Studies, Vol 61, pp 43-73. (in persian)

Farajirad, Khader, Kazemian Gholamreza, Rokneddin abdulreza(2013), Pathology of Regional Development Policies in Iran: An Institutional Approach. JMDP; 26 (2), pp27-58. https://doi.org/20.1001.1.17350719.1392.26.2.2.0 (in persian)

Golkar, Korosh and Azadi, Jalal (2009). What is the urban development strategy? Shahr Nagar magazine, Vol 30, pp 59-80. (in persian)

Goodarzvand chgini, mehrdad(2014), Sustainable Development Indexes and Politics, Quarterly Journal of World Politics, Vol 4, No 2, pp 215-238. (in persian)

Heslop, V. (2006). Institutional capacity to progress sustainable development in New Zealand: What will it take?, A bachkground paper prepared for: the office of the Parlimentary Commissioner for the Environment, Wellington Vivacity Consulting Ltd

Hosseini, Hadi (2014), Analysis and Assessment of Urban Social Sustainability in Nowshahr City, Geography and Environmental Sustainability, Vol 12, pp72-57. (in persian)

Iran Statistics Center (2015) (in persian)..

Kazemian, Gholamreza, Faraji Rad, Khader, Raknuddin Iftikhari, Abdulreza, Portahiri, Mahdi (2012).Assessment of the Regional Institutional Capacity and Formulating of the Appropriate Strategies (Case Study: Boukan and Orumiyeh County), motaeat shahri, Vol 2, pp 153-173. (in persian)

Kazmipour, Shahla, (2009). Population development and relations in Iran: with a prospective approach. The second harvest of the seventh year (new period), consecutive, Vol 11 and 12. (in persian)

Marsousi, Nafiseh and Salehifard, Mohammad (2008), urban management and the informal sector Case study: fruit and vegetable supplier vans in Mashhad metropolis, Geofria, Vol 5, No 12-13(in persian).

Naqsh Pirawesh Consulting Engineers (2015), integration plan for the body and residential fabric of Karaj City, Karaj Municipality,

[Downloaded from gsma.lu.ac.ir on 2024-04-28]
[DOR: 20.1001.1.27172325.1401.3.2.10.5]
[DOI: Doi:10.52547/gsma.3.2.141]

development at the regional level. Environment, Development and Sustainability, 12 (1), 117–134.

Sobhani, nobakht, Zivyar, parvaneh, sarvar, Rahim(2019), Analysis of Cause Effect Relationships of the Indicators Influencing Integrated Management of Tehran Periphery, as the Capital of Iran, Journal of Research in Human Geography. Vol 51. No 2. PP. 429-451 (in Persian).

United Nations. (1996). "Commission on Sustainable Development", Economic and Social Council, Report on the Fourth Session, United Nations - New York.

Yigitcanlar, T., & Bulu, M. (2015). Dubaization of Istanbul: insights from the knowledge based urban development journey of an emerging local economy. Environment and Planning A, 47(1), 89-107

Deputy of Architecture and Urban Planning(in persian)

Pike, A., Rodriguez-Pose, A., & Tomaney, 1. (2006). Local and Regional Development. Oxon:

Rafiean, Mojtaba, Khodaee, Zahra and Dadashpoor, Hashem(2014), Community Capacity Building as an Approach in Empowering Social Institutions, Journal of Sociology of Social Institutions, Vol 1, No 2, pp 133-160. (in persian)

Ramazani baseri, abbas and mirfardi, asghar(2014), Explaining institutionalism and its tendency towards development. Economic Journal, Vol 3 and 4, pp. 121-138. (in persian)

Sedlaced, S., & Gaube, V. (2010). Regions on their way to sustainability: the role of institutions in fostering sustainable

[Downloaded from gsma.lu.ac.ir on 2024-04-28]
[DOR: 20.1001.1.27172325.1401.3.2.10.5]
[DOI: Doi:10.52547/gsma.3.2.141]

[DOI: Doi:10.52547/gsma.3.2.141] [DOR: 20.1001.1.27172325.1401.3.2.10.5] [Downloaded from gsma.lu.ac.ir on 2024-04-28]